

Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Ur innehållet:

Den inhemska efterfrågan ökar i betydelsesid 3

Sveriges ekonomi fortsatte att växa starkt under andra kvartalet 2007, bland annat som en följd av en stark investeringskonjunktur. Samtidigt har möjligheterna för en ökad hushållskonsumtion förstärkts både genom att fler fått jobb och att den disponibla inkomsten ökat på grund av löneökningar och skattesänkningar.

Investeringarna ökade starktsid 9

De fasta bruttoinvesteringarna fortsatte att öka kraftigt under andra kvartalet. Den nuvarande uppgången i investeringarna är inte bara stark utan också ovanligt lång och den sträcker sig nu över en period om tre och ett halvt år. Detta har lett till att investeringskvoten i ekonomin under första halvåret i år stigit till den högsta siffran sedan 1991.

Vändning i utvecklingen av terms of tradesid 20

Från senare delen av 1990-talet har prisutvecklingen på Sveriges export av varor och tjänster varit lägre än prisutvecklingen på de varor och tjänster som importeras. Detta har lett till en fortlöpande försämring av terms of trade. En omsvängning har dock skett de senaste tre kvartalen, då exportpriserna har ökat mer än importpriserna.

Nummer 3•2007

Innehåll

Sammanfattning	3
Export och import	4
Hushållens konsumtion.....	6
Offentlig konsumtion	7
Fasta bruttoinvesteringar	9
Lagerinvesteringar	11
Näringslivet	12
Arbetsmarknad.....	15
Reviderade nationalräkenskaper	16
Ny redovisning av handeln med utlandet.....	18
Terms of trade	20
Betalningsbalansen	22
Summary	23

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se. Välj Fokusområden, Sveriges ekonomi, SCB-Indikatorer.

Sammanfattning

Den inhemska efterfrågan ökar i betydelse

Sveriges ekonomi fortsatte att växa starkt under andra kvartalet 2007, bland annat som en följd av en stark investeringskonjunktur. Samtidigt har möjligheterna för en ökad hushållskonsumtion förstärkts både genom att fler fått jobb och att den disponibla inkomsten ökat på grund av löneökningar och skattesänkningar. Även den offentliga konsumtionen fortsatte att öka. Nettoexporten höll tillbaka BNP-tillväxten även detta kvartal, men inte i samma grad som första kvartalet.

Den svenska ekonomin fortsatte att gå bra under andra kvartalet. BNP steg med 3,5 procent, vilket är mer än det långsiktiga genomsnittet, men långsammare än år 2006. Investeringarna ökade åter med nära 10 procent. Det var främst maskininvesteringarna i det privata näringslivet som ökade, men bygginvesteringarna visade också en fortsatt stark utveckling. Nettoexporten höll tillbaka BNP-tillväxten med 0,4 procentenheter. Den disponibla inkomsten som ökade med 4,8 procent har skapat en potential för högre efterfrågan från hushållen. Trots detta steg hushållskonsumtionen förhållandevis måttligt med 2,7 procent vilket resulterade i att sparkvoten steg till 14,7 procent. Efterfrågan steg på bred front, men det tidigare mönstret med stark ökning för hemelektronik och hushållsutrustning är fortfarande dominerande.

Den inhemska efterfrågan har stärkts, bland annat som en följd av en stark ökning av sysselsättningen som steg med 4 procent under andra kvartalet. Efterfrågeökningen skedde främst inom privata tjänster, till exempel hotell och restaurang samt företagstjänster, men även andra sektorer expanderade.

Näringslivets produktion växte under andra kvartalet med 1,2 procent jämfört med föregående kvartal. Mest ökade tjänsteproduktionen där flertalet branscher expanderade i god takt. Inom varuproduktionen fortsatte verkstadsindustrin att gå starkt, medan till exempel kemiindustrin visade en fortsatt svag utveckling. Den goda produktivitetstillväxten har under det senaste året brutits i och med att sysselsättningen ökat kraftigt samtidigt som produktionen inte stigit i motsvarande grad. Det tar tid för nyanställd och oerfaren arbetskraft att uppnå samma produktivitetsnivå som den mera erfarna arbetskraften. Att sysselsättningsökningen är särskilt stor inom tjänstebanscher med generellt sett lägre produktivitetstillväxt än industrin bidrar till den lägre produktivitetstillväxten.

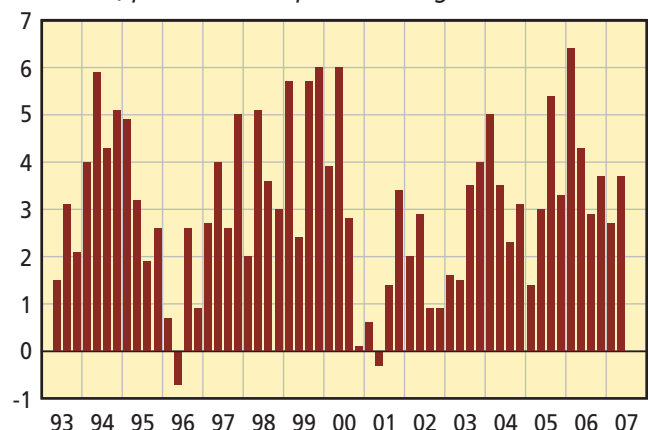
Den offentliga konsumtionen fortsatte att öka, främst genom en uppgång i primärkommunernas konsumtion med drygt 3 procent. Även landstingens konsumtion steg medan statens konsumtion minskade som en följd av fortsatta neddragningar av försvaret.

Dagens konjunkturläge kan kanske främst jämföras med läget i mitten av 1990-talet då en vikande efterfrågan från USA ledde till en inbromsning även i den svenska ekonomin. Numera spelar inte den amerikanska marknaden samma roll i världsekonomin, men den minskande öknings-takten i den svenska exporten kan emellertid delvis förklaras med en avtagande nordamerikansk efterfrågan.

Den inhemska efterfrågan har till stor del ersatt exporten som drivkraft i ekonomin och BNP-tillväxten drevs under andra kvartalet av såväl investeringar som konsumtion. Detta innebär då också att importen stiger, eftersom importinnehållet i hushållskonsumtionen och särskilt i investeringarna är högt. Justerat för importinnehållet visar det sig dock att även exporten gav ett fortsatt starkt bidrag till tillväxten. Investeringarna ökade både vad gäller maskiner och byggnader. Även hushållens konsumtion visade goda förutsättningar att stiga då de disponibla inkomsterna ökade.

Bruttonationalprodukten

Förändring från föregående kvartal, uppräknat till årstakt, procent. Fasta priser. Säsongsrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2007

En viss osäkerhet rådde kring lagerutvecklingen, där handelslager och industrilager utvecklades i olika riktning. Nationalräkenskaperna visade också vid detta beräkningstillfälle ovanligt stora diskrepanser mellan produktions- och användningssida. Användningssidan visade en svagare utveckling än produktionssidan, vilket normalt inte har varit fallet. Tendensen har dock varit denna det senaste året.

Olika metoder för att beräkna terms of trade, samt hur utvecklingen sett ut under den senaste femtonårsperioden, presenteras i en fördjupningsartikel.

Under hösten kommer en större översyn av nationalräkenskaperna som genomförts att presenteras. Översynen beskrivs i en fördjupningsartikel. En rad metodförändringar och revideringar görs för att stärka kvaliteten och förbättra statistiken för användarna.

Export och import

Fortsatt svag varuexportökning andra kvartalet

Exporten av varor och tjänster utvecklades under andra kvartalet i år i samma tämligen svaga takt som under föregående kvartal. Importen fortsatte uppåt i snabbare takt än exporten, men långsammare än föregående kvartal. Liksom första kvartalet var det främst varuexporten som låg bakom den matta utvecklingen. Varuexporten utvecklades mycket svagt både till Nordamerika och till Asien, medan den gick bättre till Europa. Exportnettots effekt på BNP-förändringen blev -0,4 procentenheter, något bättre än föregående kvartal då effekten var -1,4 procentenheter.

Andra kvartalet 2007 var exportvolymen av varor och tjänster 5,5 procent högre än andra kvartalet 2006, vilket var i stort sett samma ökningstakt som för första kvartalet. Säsongrensade och jämfört med föregående kvartal sjönk dock ökningstakten till 0,4 procent från 1,1 procent under föregående kvartal, trots att ökningstakten för både varu- och tjänsteexporten var i stort sett oförändrad¹. Den säsongrensade varuexporten sjönk med 0,2 procent jämfört med föregående kvartal, efter en svag nedgång även under första kvartalet. Det var första gången sedan 2001, då nedgångarna dock var avsevärt kraftigare, som två påföljande kvartal uppvisade en, visserligen obetydlig, men dock minskning av varuexporten.

Export och import av varor och tjänster

	Andra kvartalet 2007		
	Miljarder kronor, löpande priser	Procentuell förändring, volym jämfört med kv 1/2007 (säsongrensade värden)	Jämfört med kv 2/2006 (faktiska värden)
Export			
Varor och tjänster	394,0	0,4	5,5
Varor	292,1	-0,2	4,1
Tjänster	101,9	2,4	9,5
Import			
Varor och tjänster	327,3	0,7	7,5
Varor	248,0	-0,5	8,1
Tjänster	79,4	1,4	5,6

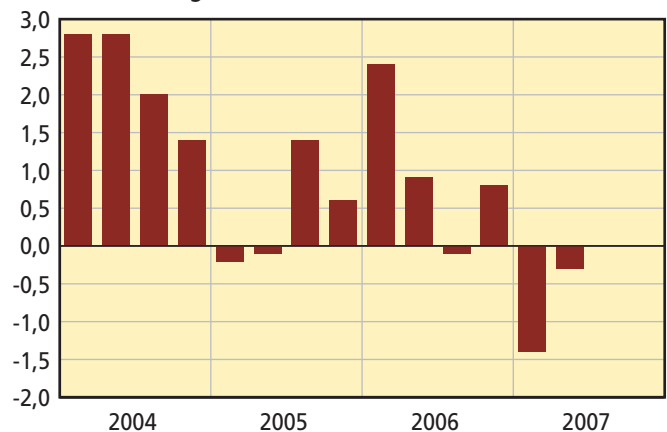
Källa: Nationalräkenskaperna

Samtidigt som varuexporten utvecklades i samma måttliga takt som under första kvartalet så bromsades också importökningen upp. Som ett resultat av detta blev exportnettots bidrag till BNP-förändringen detta kvartal -0,4 procent – fortfarande alltså negativt, men ändå bättre än förra kvartalets -1,4 procent. Om i stället importinnehållet exkluderas från de olika komponenterna av försörjningsbalansen blir bilden något annorlunda (då exkluderas till exempel från konsumtionen de konsumtionsvaror som importeras²). Exporten bidrog då med 1,4 procentenheter till den totala faktiska BNP-ökningen på 3,4 procent, vilket är dubbelt så

mycket som till exempel hushållens konsumtion som var den post i försörjningsbalansen som efter exporten bidrog mest till BNP-ökningen.

Exportnettots bidrag till BNP-förändringen

Inklusive importinneåll. Jämförelse med motsvarande kvartal föregående år. Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2007

Fortsatt bra fart på tjänsteexporten

Till skillnad från varuexporten fortsatte tjänsteexporten uppåt i stort sett i samma takt som under första kvartalet. Den relativt kraftiga ökningen förklarades i likhet med de senaste kvartalen i första hand av högre merchanting. Merchantingens effekt på BNP-förändringen var 0,5 procentenheter medan effekten från hela tjänstenettot var 0,6 procentenheter, vilket följaktligen innebär att varuhandeln bidrog till BNP-tillväxten var -1,0 procentenheter.

Om man ser på tjänstehandeln utveckling några år tillbaka i tiden, i löpande priser, så har inga riktigt dramatiska förskjutningar skett i sammansättningen av tjänsteexporten eller tjänsteimporten. Den del som expanderat mest är merchanting, vars andel av tjänsteexporten stigit från omkring 9 procent för år 2003 till omkring 14 procent under första halvåret 2007 (viss säsongmässig variation i andelen kan finnas, men bedömningen är att den inte påverkar fördelningen mellan halvåren annat än mycket måttligt). Övriga delar av tjänstehandeln har hållit sig relativt oförändrade över tiden.

Exporten har stigit snabbare än importen under perioden. År 2000 gav tjänstehandeln ett negativt netto på omkring 12 miljarder kronor medan det för år 2006 var starkt positivt

¹ Att de ingående delarna visar en annan utveckling än aggregatet beror på att tidsserierna säsongrensas separat utan avstämning mot aggregatet (direkt säsongrensning)

² För närmare information om detta sätt att beräkna olika komponenters bidrag till BNP-tillväxten se Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv nr 1 2007 samt även utgåvorna som avser tredje respektive fjärde kvartalen 2005.

på drygt 70 miljarder kronor och tendensen har varit fortsatt stigande under första halvåret i år.

Bidrag till BNP-förändringen från tjänsteexporten

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 (2 kv)
Resevaluta	0,7	0,1	0,0	-0,2	0,2	0,3	0,1
Merchanting	-0,1	0,0	0,1	0,5	0,4	0,3	0,6
Övrigt	-0,1	0,4	0,3	0,7	0,3	-0,1	0,0
Totalt	0,5	0,5	0,4	0,9	0,9	0,5	0,6

Källa: Nationalräkenskaperna

Merchanting har ökat kraftigt i betydelse som drivkraft för BNP från och med 2004. Övriga komponenter har växlat i betydelse över tiden. Resevalutans bidrag var det senaste kvartalet något mindre än de föregående kvartalen.

Jämfört med publiceringen av första kvartalet i maj har en relativt kraftig revidering nedåt gjorts av tjänsteimporten för första kvartalet, bland annat beroende på att uppgifterna för beräkning av FISIM har uppdaterats samt att rättning av ett fel i beräkningarna gjorts. Vidare har varuimporten för första kvartalet höjts. Sammantaget gav revideringarna en förbättring av exportnettot för första kvartalet med 2,4 miljarder kronor.

Vikande export av telekomvaror och läkemedel

Varuexporten ökade enligt utrikeshandelstatistiken med 5 procent i löpande priser (värde) och med mellan 2 och 3 procent i fasta priser (volym) från andra kvartalet 2006 till andra kvartalet 2007. Skillnaden i volymutveckling mellan nationalräkenskaperna och utrikeshandelstatistiken beror huvudsakligen på att olika vägningsstal vid beräkning av prisindex används. Vidare har varuexporten för andra kvartalet korrigerats i förhållande till de siffror som publicerats av utrikeshandelstatistiken på grund av inkonsistenser mellan rapporterade export- och produktionsuppgifter. Exportpriserna ökade något mer än importpriserna, vilket alltså innebär att bytesförhållandet (terms of trade) förbättrades.

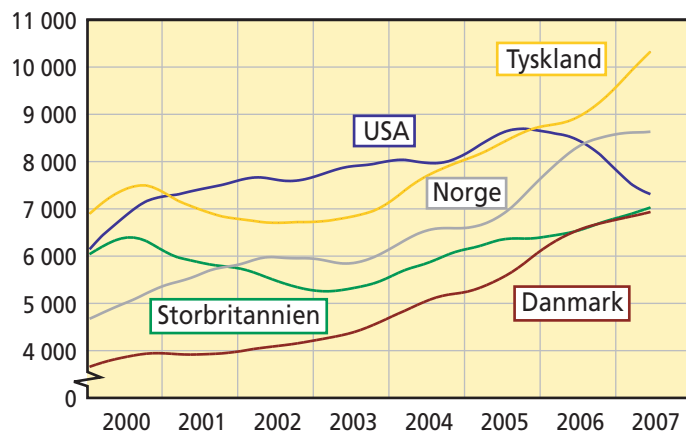
Exportvolymen utvecklades liksom för första kvartalet mycket svagt för läkemedel, med en minskning på nästan 10 procent. Även för skogsvaror sjönk exporten, med omkring 5 procent. Oljeprodukterna som ökade kraftigt förra året sjönk med hela 14 procent. Exportvolymen av järn och stål har stagnerat de senaste kvartalen, vilket kan bero på kapacitetsbrist, men den för exportörerna gynnsamma prisutvecklingen har medfört kraftigt ökade intäkter.

Varuimportvolymen steg 8 procent medan värdet ökade drygt 7 procent enligt utrikeshandelstatistiken. En kraftig volymminskning med hela 30 procent kan noteras för råolja, vilket delvis kan sättas i samband med den markanta nedgången i export av raffinerade produkter. Volymen för järn och stål var 10 procent högre än motsvarande kvartal föregående. Stor volymökning med 20 procent kan också noteras för elektrovaror och telekom.

Varuexporten till Tyskland ökade farten

För utrikeshandeln fördelad på länder föreligger bara uppgifter i löpande priser, som påverkas av prisförändringar och ändrade valutakurser. Som nämnts så ökade exportpriserna mer än importpriserna mellan andra kvartalet 2006 och andra kvartalet 2007. Mellan samma perioder försvagades dollarkursen i förhållande till kronan med cirka 7 procent, medan den sjönk omkring 2 procent från första till andra kvartalet i år. Variationerna gentemot euron var blygsamma – den stärktes knappt 1 procent det senaste året och sjönk obetydligt mellan de två senaste kvartalen.

Export fördelad på mottagarländer
Miljoner kronor, löpande priser. Trend

Källa: Utrikeshandelstatistiken

Data t.o.m. juni 2007

Totalt var exporten i löpande priser som tidigare nämnts 5 procent högre under andra kvartalet i år jämfört med andra kvartalet i fjol. Den vikande tendensen för exporten till USA blev ännu tydligare. USA-exporten sjönk med 14 procent jämfört med andra kvartalet i fjol och med 4 procent jämfört med föregående kvartal, säsongrensade värden utjämnade med trendcykelskattning. Exporten till Asien såg något bättre ut under andra än under första kvartalet och var 1 procent lägre i löpande priser jämfört med samma kvartal 2006. Föregående kvartal var nedgången 6 procent. Bland större asiatiska mottagare av svensk export gick exporten till Kina upp med 2 procent och till Indien med 15 procent, medan exporten till Japan sjönk med nästan 20 procent. Europaexporten, som utgör tre fjärdedelar av den totala varuexporten, utvecklades bättre och var under andra kvartalet 8 procent högre än motsvarande kvartal ett år tidigare. Exporten till Tyskland var 16 procent högre än andra kvartalet i fjol och exporten till Polen hela 35 procent högre. Övriga större exportmarknader uppvisade lägre ökningstal.

Importen i löpande priser steg med drygt 7 procent, något långsammare än under det föregående kvartalet. Bland större avsändarländer ökade importen från Kina kraftigt med 22 procent. Andra större länder som ökade starkt var Storbritannien med 19 procent, Italien med 18 samt Frankrike med 13 procent. Importen från Ryssland fortsatte neråt och var dryga 20 procent lägre än motsvarande kvartal 2006.

Kontaktperson: Leif Munters, 08-506 945 09

Hushållens konsumtion

Hushållens konsumtion fortsatte att öka

Ökat antal sysselsatta och skattesänkningar bidrog till en konsumtionsökning under andra kvartalet med 2,9 procent. Bidraget till BNP-tillväxten blev 1,3 procentenheter under detta kvartal, samtidigt som det importjusterade BNP-bidraget uppgick till 0,7 procent. Detta visar att en stor del av konsumtionsvarorna importerats. Efterfrågan från hushållen ökade för de flesta varor. Sparkvoten ökade till 14,7 procent.

Hushållens disponibla inkomster ökade med 4,8 procent i fasta priser under andra kvartalet. Ökningen beror dels på högre total lönesumma till följd av att fler personer var sysselsatta, men också på sänkta inkomstskatter, fastighets- och förmögenhetsskatter. Samtidigt har transfereringarna, i form av arbetslöshetsersättning, sjukförsäkring m.m., minskat. Även detta kvartal ökade sparandet kraftigt.

Hushållen köpte hemelektronik och fotoutrustning

Hushållens konsumtion ökade andra kvartalet 2007 med 2,7 procent i fasta priser jämfört med samma period förra året. Bortsett från hushållens icke vinstdrivande organisationer (HIO) blev ökningen 2,9 procent. Den största ökningen, sett till både volymutveckling och bidrag till konsumtionsökningen, stod rekreation och kultur för. Det var främst data och fotoutrustning, men även audio, dvd och tv, som konsumerades. Volymutvecklingen var 7,4 procent och bidraget blev 0,9 procentenheter. Nästan lika stor ökning hade hotell och restaurang, möbler med mera samt övriga varor och tjänster. Övriga varor och tjänster innehåller bland annat personlig omvårdnad och försäkringar.

Transporterna ökade under andra kvartalet. Bilförsäljningen fortsatte att öka, ökningen är större vad gäller begagnade bilar. Även transporttjänsterna ökade. I denna grupp ingår bland annat långresor med buss och tåg.

Det största negativa bidraget gav utgifterna för el, fjärrvärme och eldningsolja. Skoförsäljningen minskade under samma kvartal, medan kläder fortsatte uppåt, men i något lägre takt. Utländska besökars konsumtion höll tillbaka hushållens konsumtion med 0,5 procentenheter under andra kvartalet, vilket är i linje med de senaste årens utveckling. Denna post räknas som tjänsteexport.

Hushållens konsumtion andra kvartalet 2007

	Andel av hushållens konsumtion, %	Volymförändring i jmf med kv 2/06, %	Bidrag till hushållens konsumtionsökning, procentenheter
Boende	25,7	0,4	0,1
Transporter	14,1	2,4	0,3
Rekreation och kultur	12,8	7,4	0,9
Livsmedel och alkoholfria drycker	12,7	2,7	0,3
Övriga varor och tjänster	10,2	6,8	0,7
Restauranger, hotell	5,4	7,0	0,4
Möbler m.m.	5,3	7,0	0,4
Kläder och skor	5,3	1,9	0,1
Konsumtion utomlands	4,7	3,0	0,1
Alkoholhaltiga drycker och tobak	3,5	-0,2	0,0
Post och telekommunikationer	2,9	1,1	0,0
Hälso- och sjukvård	2,8	2,3	0,1
Utbildning	0,3	3,9	0,0
Besökars kons. i Sverige	-5,7	10,2	-0,5
Hushållens totala konsumtionsutgifter	100,0	2,9	2,9
Hushållens icke vinstdrivande organisationer		-1,1	
Total hushållskonsumtion		2,7	

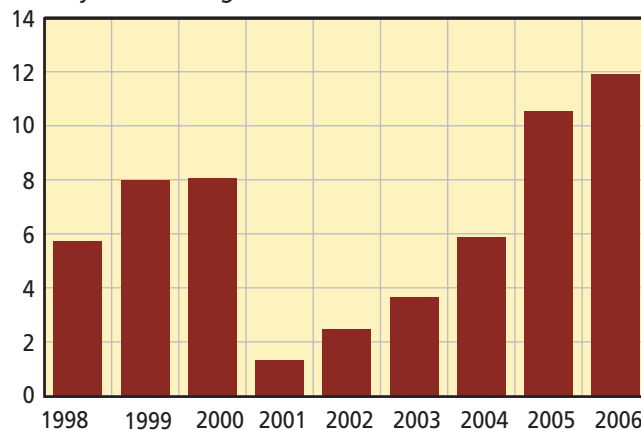
Källa: Nationalräkenskaperna

Inredningstrendens utveckling under 2000-talet

Fortfarande konsumeras mycket möbler, gardiner, husgeråd, vitvaror och verktyg. Mellan åren 2001 till 2006 har trenden pekats stadigt uppåt. Förra året steg konsumtionen med nästan 12 procent för denna grupp. Bidraget till BNP var 0,6 procent för år 2006. Kvartalsciffror från i år visar dock på en lägre ökningstakt. Första kvartalet i år steg konsumtionen med 7,4 procent och andra kvartalet med 7,0 procent. Detta kan jämföras med första respektive andra kvartalet föregående år då konsumtionsökningen var 13,9 respektive 13,6 procent.

Hushållens konsumtion av möbler och hushållsartiklar

Volymförändring. Procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2006

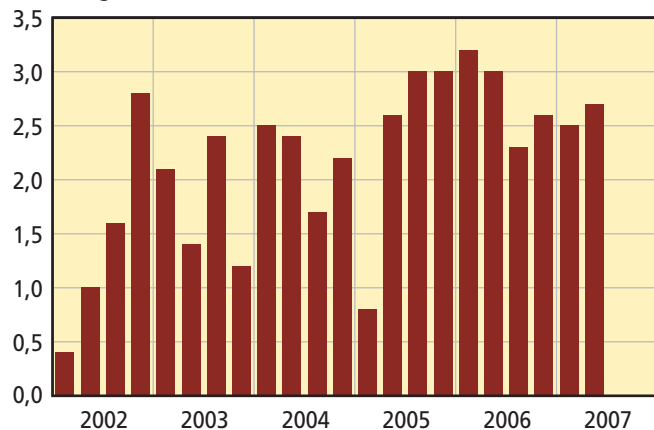
Hushållens konsumtion över tiden

Med undantag av första kvartalet 2005 har konsumtionsefterfrågan under de senaste tre åren legat högt. Vid årsskiftet 2005–2006 låg tillväxten på över 3 procent, vilket är en mycket hög siffra. Då boendeposten, som utgör cirka 25 procent av hushållens konsumtion, är relativt konstant över tiden bidrar den till att stabilisera konsumtionsutvecklingen.

I jämförelse med detaljhandelns utveckling kan hushållens konsumtion tyckas svag. Man bör dock tänka på att detaljhandelns struktur förändrats mycket under senare år. Bland annat har byggvaruhandeln, vars försäljning delvis räknas som investeringar, expanderat. Samtidigt påverkas detaljhandeln direkt av de utländska besökarnas efterfrågan, vilket inte påverkar hushållens konsumtion.

Hushållens konsumtion

Procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2007

Kontaktperson: Caroline Ahlstrand, 08-506 943 33 och Monica Nelson Edberg, 08-506 945 66

Offentlig konsumtion

Goda tider i kommunerna

Den kommunala konsumtionen har ökat oavbrutet sedan sista kvartalet 2004, det vill säga tionde kvartalet i följd. I år är det framförallt primärkommunernas konsumtion som driver utvecklingen. Totalt bidrog den offentliga konsumtionen med en halv procentenhet till den faktiska BNP-utvecklingen om 3,4 procent¹. Den långsiktiga trendmässiga uppgången i primärkommunernas sociala naturaförmåner² fortsätter.

Utvecklingen av den totala offentliga konsumtionen

Den offentliga konsumtionen ökade under andra kvartalet 2007 med 1,9 procent vilket är samma volymutveckling som för andra kvartalet 2006. Konsumtionen utvecklades dock olika inom delsektorerna. Primärkommunernas konsumtion växte snabbast med 3,0 procent. Landstingen växte med 2,2 procent medan statens konsumtion var oförändrad.

Offentlig konsumtion

Volymförändring, procent

	kv 2 2006	kv 3 2006	kv 4 2006	kv 1 2007	kv 2 2007
Offentlig sektor	1,9	2,1	2,6	1,5	1,9
Kommuner	1,8	2,1	3,0	2,3	3,0
Landsting	2,2	2,6	2,8	1,6	2,2
Staten + AP-fonder	1,8	1,4	1,8	-0,1	0,0

Källa: Nationalräkenskaperna

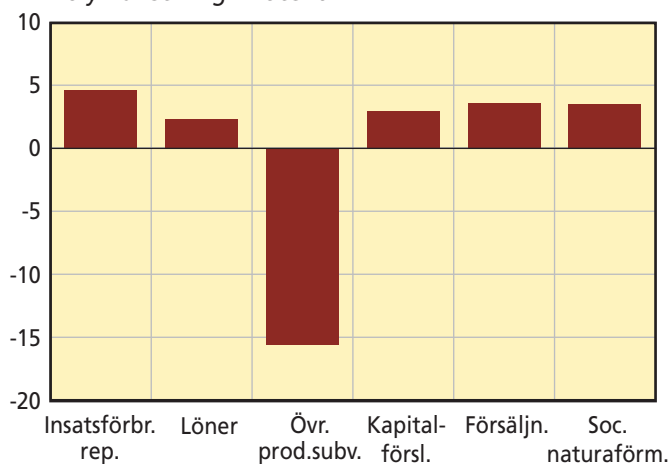
De poster som påverkar konsumtionen mest är löner och insatsförbrukning. Löner och kollektiva avgifter står för drygt hälften av de totala konsumtionsutgifterna och insatsförbrukningen utgör cirka en tredjedel. Lönerna har ökat med 2,3 procent i volym, vilket är den största volymökningen sedan 2004. Insatsförbrukningens ökning om hela 4,6 procent var den största enskilda kvartalsökningen under 2000-talet. Liknande tillväxt nådde även försäljningen (en avdragspost), som ökade med 3,6 procent. Något svagare utvecklades under detta kvartal sociala naturaförmåner som ökade med 3,5 procent i jämförelse med tvåsiffriga utvecklingstal under delar av förra året. För att bättre åskådliggöra förändringen av de viktigaste delposterna ur den offentliga konsumtionen har försvarets varaktiga varor tagits bort från diagrammet. Denna post har en mycket volatil utveckling. Under första kvartalet ökade den med 31 procent medan den minskade med 34 procent under andra kvartal. Variationerna beror på olikheter i leveranstidpunkterna av materiel till försvaret. Övriga produktsubventioner, som är en liten post, minskade med 16 procent, främst beroende på Arbetsmarknadsverkets minskade transfereringar avseende arbetsmarknadsutbildning till kommunerna.

¹ Faktiska tal används på användningssidan eftersom den inte kalenderkorrigeras. För sysselsättningen används dock för närvarande kalenderkorrigerade värden.

² Privat förskoleverksamhet, privat barnomsorg, privat skolbarnomsorg, privata utbildningar, privat äldreomsorg och färdtjänst ingår.

Offentlig konsumtion andra kvartalet 2007

Volymutveckling. Procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Primärkommunernas, landstingens samt statens konsumtionsutveckling

Konsumtionen ökade påtagligt i såväl kommunerna som landstingen under andra kvartalet 2007 jämfört med samma period året innan. Ökningen beror främst på den största enskilda konsumtionsposten, löner inklusive sociala avgifter. Lönerna ökade enligt kvartalsenkäterna med knappt 5 respektive 4 procent vilket stämde bra överens med LAPS: en (löner, arbetsgivaravgifter och preliminär a-skatt) som är källa för lönesumman. Lönekostnader fastprisberäknas med utvecklingen av arbetade timmar. Dessa bestäms centralt på NR för hela samhällsekonomin och är avgörande för utvecklingen av den offentliga sektorns konsumtion. För primärkommunerna inklusive kommunalförbund bestämdes nivån till 2,7 procent, för landsting till 2,3 procent. För detaljerad beskrivning se faktarutan Sysselsättningens volymförändring beräknas centralt inom NR i Sveriges ekonomi, nr 1/2007. De kollektiva avgifterna ökade tack vare årets nya rekommenderade (och högre) arbetsgivaravgifter om 36,11 respektive 38,5 procent. Primärkommunernas sociala naturaförmåner fortsatte enligt trenden och ökade med 5,5 procent i volym under kvartalet. Ökningen orsakas av försäljningen av verksamheter framförallt inom skolan och äldreomsorgen i kommuner som Stockholm, Göteborg, Norrtälje och Uppsala. Även insatsförbrukningen fortsatte att öka, därav särskilt inköp av tjänster. Landstingens övriga produktionsskatter ökade till följd av ökningen i lönesumman och ökade arbetsgivaravgifter. Övriga poster utvecklades svagt.

Den stora minskningen av försvarets varaktiga varor om -34 procent motverkades av ökningarna inom andra områden. Insatsförbrukningen ökade med knappt 12 procent, löner och sociala avgifter med 1,5 procent. Försäljningsökningen¹ inom staten som var 10,2 procent förklarar en stor del av statens låga konsumtion detta kvartal. Särskilt försäljningen av konsulttjänster inom försvaret samt den omfattande utlandstjänstgöringen kan nämnas.

Socialförsäkringssektorn utgör numera cirka en procent av den statliga sektorn och innehåller endast AP-fonder efter att PPM flyttades från den offentliga sektorn på EU:s begäran. AP-fondernas konsumtion minskade med 10 procent i volym och sänkte därmed statens (inklusive socialförsäkringssektorn) konsumtion med ytterligare 0,1 procentenheter.

Nyheter och förbättringar

Primärkommunernas konsumtionsutgifter bygger på utfallen i kvartalsenkäten för kommuner. Fram tills nu har cut-off urval använts på alla kommuner med mer än 30 000 invånare. Som ett led i skattningarnas kvalitetsförbättringsarbete har en ny urvalsmetod² valts och cut-off gränsen sänktes samtidigt till 15 000 invånare för att uppnå en bättre geografisk täckning bland kommunerna. Det nya urvalet innehåller numera 100 kommuner. Båda urvalen löper parallellt för närvarande. Om den nya metoden uppnår sitt tänkta syfte utvärderas först under nästa år, då metodens fördelar och nackdelar skall vägas samman.

Från och med detta kvartal börjar uppgifter om leasing från SKL:s³ kvartalsenkät att användas istället för den tidigare använda NR:s centrala leasingmodellberäkning.

Revideringar

De rapporterade kommunerna har möjlighet att i påföljande kvartalsenkät justera tidigare lämnade uppgifter. Vid denna omgång var förändringarna små och föranledde inte några revideringar beträffande tidigare kvartal. Små revideringar har skett beträffande kapitalförslitningen som beror på reviderade investeringsberäkningar. Nya leasingsuppgifter föranledde revideringen av landstingens leasing för kvartal 1. Inom staten reviderades AP-fondernas administrationskostnader eftersom en ny information från Försäkringskassan nu föreligger. Även FISIM reviderades.

Kontaktperson: Vera Norrman, 08-506 943 04

¹ Om försäljningen, som är en avdragspost vid beräkningen av konsumtionen (produktion - försäljning), utvecklas positivt, minskar konsumtionen.

² Urvalsmetoden är pareto π ps vilket är en form av urvalsförfarande där urvalssannolikheterna är proportionella mot urvalsobjektens storlek.

³ Sveriges Kommuner och Landsting

Fasta bruttoinvesteringar

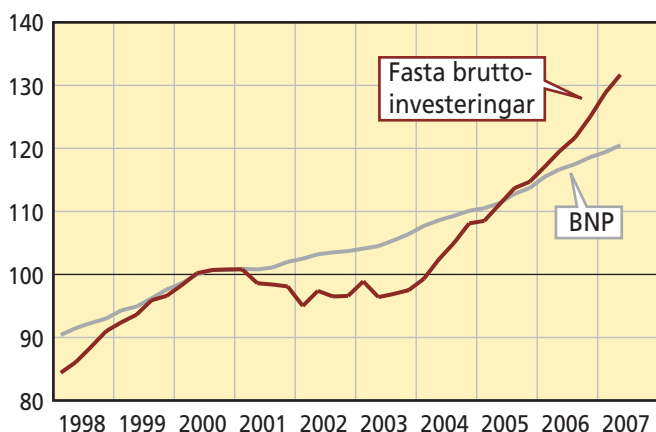
Investeringarna ökade starkt

De fasta bruttoinvesteringarna fortsatte att öka kraftigt under andra kvartalet i år med, 2,2 procent jämfört med närmast föregående kvartal. Uppgången i investeringarna, som nu är den snabbast växande posten i försörjningsbalansen, motsvarade 1,8 procentenheter av den faktiska BNP-tillväxten på 3,4 procent andra kvartalet. Den nuvarande uppgången i investeringarna är inte bara stark utan den är också ovanligt lång och sträcker sig nu över en period om tre och ett halvt år. Detta har lett till att investeringskvoten i ekonomin under första halvåret i år stigit till 18,7 procent, vilket är den högsta siffran sedan 1991. Efter den betydande dämpning som ägde rum för maskininvesteringarna i fjol har en kraftig återhämtning skett i år.

Investeringsaktiviteten var hög i den svenska ekonomin även under andra kvartalet i år. De fasta bruttoinvesteringarna fortsatte då enligt preliminära beräkningar att öka kraftigt, med en volymökning på 2,2 procent jämfört med första kvartalet, säsongrensat. Det motsvarar en årlig ökningstakt om 9 procent, men innebär ändå en viss dämpning från den snabba uppgången under första kvartalet. Investeringarna har därmed ökat oavbrutet, från kvartal till kvartal, under tre och ett halvt års tid med sammanlagt 35 procent sedan i slutet på 2003. Detta innebär en uppgång med 9 procent i genomsnittlig årstakt. Under samma period har den övriga delen av ekonomin, BNP exklusive fasta bruttoinvesteringar, vuxit med sammanlagt 9 procent eller med 2,5 procent i årstakt.

Fasta bruttoinvesteringar

Volymindex 2000=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2007

Under de två närmast föregående konjunkturuppgångarna i den svenska ekonomin, i mitten respektive i slutet av 1990-talet, sträckte sig uppgångsfasen för investeringarna över en tidsperiod av cirka två och ett halvt år. Den sammanlagda ökningen i de fasta bruttoinvesteringarna var under var och en av dessa tillväxtperioder betydligt lägre, 22–23 procent.

Investeringarna ökar snabbast i ekonomin

Under andra kvartalet i år var de fasta bruttoinvesteringarna 9,8 procent högre jämfört med motsvarande kvartal 2006. Det var visserligen något lägre ökningstakt än under första kvartalet, men de fasta bruttoinvesteringarna var ändå den snabbast växande posten i försörjningsbalansen. Uppgången i investeringarna motsvarade 1,8 procentenheter av den faktiska BNP-tillväxten andra kvartalet i år på 3,4 procent, jämfört med andra kvartalet i fjol. Det var ungefär lika mycket som under första kvartalet. Med hänsyn tagen till importinnehållet var bidraget 0,8 procentenheter.

Under första halvåret i år var de fasta bruttoinvesteringarna 10,6 procent högre jämfört med motsvarande period i fjol. Det innebär en klart stegrad ökningstakt från första halvåret 2006, och mer än tre gånger så hög ökningstakt som för hela BNP under perioden. Den stadiga och kraftiga uppgången i investeringarna har lett till att investeringskvoten i ekonomin, det vill säga de fasta bruttoinvesteringarnas andel av BNP, stigit successivt de senaste åren från en tidigare låg nivå. Under första halvåret i år var investeringskvoten 18,7 procent, vilket är den högsta siffran för ett första halvår sedan 1991, och två procentenheter högre än den senaste högsta noteringen i början på decenniet.

En viktig förklaring till den nuvarande höga investeringsnivån i ekonomin är de senaste årens kraftiga ökning i bostadsbyggandet. Även rensat för bostadsinvesteringar är investeringskvoten inne i en klart uppåtgående trend, och var under första halvåret i år 15,2 procent. Detta är – tillsammans med värdet för första halvåret 2000 – den högsta investeringskvoten räknat på detta sätt sedan 1990. Investeringskvoten, exklusive bostäder, står sig nu bättre även i ett internationellt perspektiv, och var bara några tiondels procentenheter lägre än genomsnittet för EU 15 för helåret 2006.

Investeringsbilden inte längre lika enhetlig

Den positiva bilden av investeringarna är under andra kvartalet i år inte lika enhetlig som under första kvartalet. Det är framför allt de statliga investeringarna som avviker från den positiva bilden, men inom näringslivet märks också en skillnad jämfört med tidigare. Den snabba uppgången där har nu inte samma bredd som i början på året.

För de statliga investeringarna övergick den svaga nedgången under första kvartalet till en stark minskning. Framsta orsaken till de svaga statliga investeringarna är en kraftig minskning av väginvesteringarna, med över 10 procent. Trots den fortsatt höga tillväxten av de kommunala myndigheternas investeringar – en uppgång som nu är inne på tredje året – begränsade sig uppgången för de totala offentliga fasta bruttoinvesteringarna under andra kvartalet till en

ökning med måttliga 3 procent. Det är sålunda näringslivets investeringar som fortfarande är den främsta drivkraften i investeringsuppgången genom att öka med över 10 procent för andra kvartalet i följd.

Fasta bruttoinvesteringar

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring från motsvarande period, fasta priser

	2006		2007	
	Helår		1 kv	2 kv
Näringslivet	426	7,9	12,2	11,0
Tillverkningsindustri	79	1,5	6,7	21,9
Energisektor	34	11,3	42,3	47,3
Tjänsteproducenter ¹	155	4,9	9,6	2,2
Företagstjänster	38	4,8	17,3	7,7
Offentliga myndigheter	82	7,8	6,7	3,0
Stat	42	6,4	-2,1	-7,4
Kommuner	40	9,2	17,5	15,9
Totalt	507	7,9	11,5	9,8
Maskiner	167	4,3	19,6	21,5
Transportmedel	43	9,8	10,1	-6,1
Bostäder	90	14,3	11,5	11,3
Övriga byggnader	134	8,6	5,2	5,7
Programvaror m.m.	72	7,1	3,6	3,6

Källa: Nationalräkenskaperna

Stark återhämtning av industriinvesteringarna

En viktig förklaring till den nuvarande höga tillväxten av näringslivets investeringar är den kraftiga återhämtningen för investeringarna inom tillverkningsindustrin efter den svacka som infann sig där i fjol. Efter en rejäl ökning redan under första kvartalet var ökningstakten för investeringarna inom tillverkningsindustrin under andra kvartalet dubbelt så hög som för näringslivet totalt. Utvecklingen får stöd av Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer, där industriföretagen rapporterar om en kraftig ökning, av produktionskapaciteten under de två första kvartalen i år.

Det mest expansiva inslaget i investeringsbilden under andra kvartalet är ändå liksom tidigare energiinvesteringarna, som nu ökade mer än dubbelt så snabbt som industriinvesteringarna. För flera branscher, däribland byggindustri, parti- och detaljhandel, kredit- och försäkringsinstitut samt företagstjänster, noterades annars en klar dämpning av den höga tillväxttakten under andra kvartalet.

Maskininvesteringarna motor i uppgången

Även sett till typen av investeringar är den nuvarande bilden ojämn. Det mest expansiva inslaget stod även detta kvartal maskininvesteringarna för, medan transportmedel var den enda typ av investeringar som noterades för en minskning under andra kvartalet. Nedgången här skedde dock från en hög nivå under motsvarande kvartal i fjol.

Efter den betydande dämpning som skedde för maskininvesteringarna under fjolåret har en kraftig återhämtning ägt rum i år. Det är också en återspeglning av den kraftiga utbyggnaden av produktionskapaciteten inom tillverkningsindustrin i år. Under första halvåret i år steg maskininvesteringarna med 20,6 procent jämfört med motsvarande period

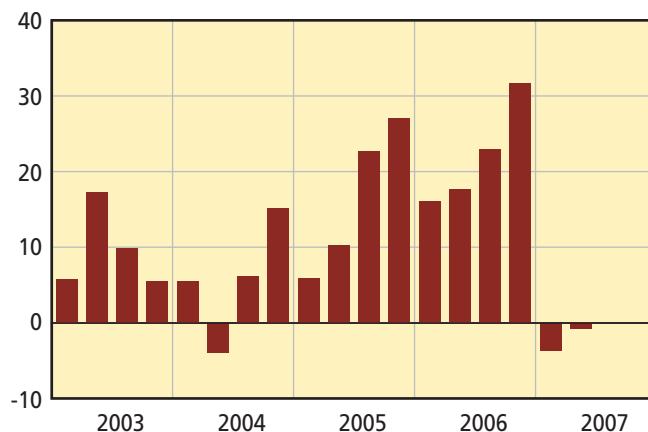
2006, vilket är den största ökningen sedan 1995. Företag och myndigheter har i år dragit ned på investeringstakten i programvaror. En ökning av investeringarna i programvaror m.m. med några procent under såväl första som andra kvartalet i år innebär en halvering av ökningstakten från i fjol.

Bostadsbyggandet fortsätter öka kraftigt

En jämn konjunkturbild är i stället något som bostadssektorn svarar för. För fjärde kvartalet i följd ökade nu bostadsinvesteringarna med över 11 procent. Byggloven för bostäder – en ledande indikator för bostadsbyggandet – har däremot visat en kraftig försvagning i år och minskat med cirka 10 procent under både första och andra kvartalet, mätt som byggarea och jämfört med motsvarande kvartal 2006. På detta område försvaras dock för närvarande jämförelserna till följd av att de statliga bostadssubventionerna avskaffats för bostäder påbörjade efter den 31 december 2006.

Beviljade bygglov för alla byggnader

Förändring från motsvarande kvartal föregående år
Procent

Källa: Bygglovsstatistiken

Data t.o.m. andra kvartalet 2007

Den nedgång i byggloven för bostäder som skett i år följde sålunda på en markant uppgång under fjärde kvartalet, den starkaste för ett enskilt kvartal under detta decennium. Många byggprojekt bedöms ha tidigare lagts till i slutet av förra året – vilket då även påverkade byggloven positivt – för att därigenom få del av subventionerna.

Det är inte bara bostäder som byggs i Sverige i dag. Investeringarna i övriga byggnader och anläggningar, som varit inne i en klart uppåtgående fas sedan i början på förra året, fortsatte att öka relativt starkt andra kvartalet, om än i en klart lugnare takt än för bostadsbyggandet. Ökningstakten i byggandet på detta område har i år varit ungefär hälften så hög som den för bostadsbyggandet. Framtidsutsikterna på detta område ter sig också ljusa. Under andra kvartalet ökade byggloven för lokaler åter kraftigt, med 20 procent, efter en liten dämpning i den höga ökningstakten under första kvartalet.

Kontaktperson: Bo Sandén, 08-506 946 94

¹ Exklusive fastighetsförvaltning

Lagerinvesteringar

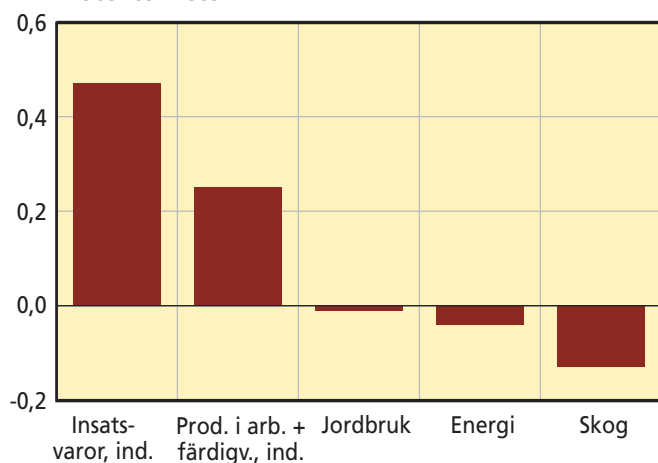
Litet lagerbidrag

Näringslivets totala lagerinvesteringar minskade under andra kvartalet, om än i mindre omfattning än motsvarande kvartal i fjol, vilket fick en positiv effekt på BNP-utvecklingen med 0,2 procentenheter. Det var dock endast industrilagren som bidrog positivt och främst då lagren av insatsvaror. Handelslagren dämpade däremot effekten till följd av ovanligt kraftiga lagerneddragningar.

Näringslivets lagerinvesteringar följde det sedvanliga mönstret och minskade under det andra kvartalet. Däremot var lageravvecklingen inte lika omfattande som under motsvarande kvartal i fjol och drog därmed upp BNP-tillväxten med 0,2 procentenheter. Avvecklingen under andra kvartalet i år var drygt 1 miljard kronor mindre än motsvarande kvartal i fjol. Efter en mindre nedrevidering av lagerbidraget för första kvartalet till 1,0 procentenheter uppgick lagereffekten på BNP-utvecklingen under första halvåret till 0,6 procentenheter.

Bidrag till BNP-tillväxten andra kvartalet 2007

Jämförelse med motsvarande kvartal föregående år.
Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

Industrilagren drog upp BNP-tillväxten

Det var endast industrins lager som hade en positiv effekt på BNP-utvecklingen och då främst insatsvarulagren som bidrog med 0,5 procentenheter till tillväxten. Lagren av produkter i arbete och färdigvaror tillförde ytterligare 0,2 procentenheter. Som motvikt till industrilagren stod i första hand handelslagren med en negativ effekt på tillväxttakten med 0,4 procentenheter. Även skogslagren dämpade takten, om än bara med 0,1 procentenheter.

Bakom insatsvarulagrens bidrag för andra kvartalet låg ett omslag till en tydlig lageruppbyggnad till skillnad mot den tydliga lageravveckling som skedde under motsvarande kvartal i fjol. Utvecklingen var i stort sett densamma för

industrilagren av produkter i arbete och färdigvaror även om lageravvecklingen under andra kvartalet i fjol var mer begränsad än för insatsvarulagren. Handelslagrens dämpning av BNP-utvecklingen orsakades däremot av att lagerneddragningarna tilltog mellan andra kvartalet i fjol och andra kvartalet i år. Den begränsade effekten på BNP-tillväxten från skogslagren uppstod till följd av att lageruppbyggnaden under fjolårets andra kvartal har vänt till en svag lageravveckling under andra kvartalet i år.

Stor justering av handelslagren

I ett tidigt skede av beräkningarna för andra kvartalet gjordes en stor justering av de inkomna uppgifterna för handelslagren. Primärstatistiken visade att handeln hade dragit ner sina lager med ca 16 miljarder kronor. En så kraftig neddragning bedömdes dock som orimlig i förhållande till hur de aktörer som normalt köper handelslager utvecklades. Lagren justerades därför upp med 6,7 miljarder kronor räknat i fasta priser.

Lageromdömena under genomsnittet

Säsongrensade kvartalsuppgifter från Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer ger en något annorlunda bild av industrins färdigvarulager än vad nationalräkenskaperna gör. För andra kvartalet, jämfört med kvartalet före, är bedömningarna oförändrade. I jämförelse med det långsiktiga genomsnittet för lageromdömena ligger dessutom andra kvartalets bedömningar lägre, med andra ord bedömer företagen färdigvarulagren som mindre än normalt.

Sett till de olika underbranscherna var det endast petroleumindustrin och industrin för kontorsmaskiner och datorer som låg över sitt genomsnitt under andra kvartalet. I en klar majoritet av branscherna låg bedömningen dessutom klart lägre än respektive genomsnitt. Inte heller verkar det röra sig om en tillfällig effekt under just andra kvartalet utan i de flesta fall har bedömningarna legat under genomsnittet under flera kvartal. Den månadsvisa konjunkturbarometern visar en mindre uppgång i bedömningarna under juli och augusti, men färdigvarulagren bedöms ändå som något mindre än normalt.

Kontaktperson: Tomas Thorén, 08-506 941 46

Betydelsen av olika komponenter i försörjningsbalansen för BNP-tillväxten

Andra kvartalet 2007 blev den faktiska BNP-tillväxten 3,4 procent. De olika komponenterna på användningssidan i BNP visade alla en ökning och mest påtagliga var ökningarna för investeringar. De redovisade volymutvecklingarna i procent mellan andra kvartalen 2006 och 2007 och deras respektive bidrag till BNP-utvecklingen är:

	Volymförändring, procent	Bidrag, procentenheter
Hushållens konsumtionsutgifter	2,7	1,3
Offentliga konsumtionsutgifter	1,9	1,3
Fasta bruttoinvesteringar maskiner	11,4	1,2
byggnad	7,9	0,7
Lager		0,2
Nettoexport	-4,1	-0,4
Export	5,5	2,7
Import	7,5	-3,1

Med hjälp av input/outputtabellerna för år 2000 och de importrelationer som redovisas där kan man justera för importinnehållet i efterfrågan och ett justerat bidrag som mäter efterfrågan av svensk produktion till BNP-utvecklingen kan beräknas¹

	Bidrag, procentenheter
Hushållens konsumtionsutgifter	0,7
Offentliga konsumtionsutgifter	0,4
Fasta bruttoinvesteringar maskiner	0,4
byggnad	0,5
Lager	0,1
Export	1,4

Här framgår att exporten står för en större del av BNP-tillväxten än någon annan komponent i försörjningsbalansen. Investeringar och konsumtion har ett relativt högt importinnehåll. Särskilt påtagligt är det stora importinnehållet i maskininvesteringarna.

¹ För mer information om dessa kalkylmetoder, se Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv nr 1 2007.

Näringslivet

Viss förstärkning av näringslivets tillväxt

Under andra kvartalet 2007 växte såväl tjänste- som hela varuproduktionen och industrin åter med en dryg procent jämfört med föregående kvartal, säsongrensat. Jämfört med utvecklingen under det första kvartalet innebär det en väsentlig ökning. Förstärkningen skedde trots en försvagad tillväxt i efterfrågan genom att denna tillfredställdes i högre grad med inhemsk produktion. Detta ledde till att importen stagnerade. Antalet arbetade timmar ökade mycket starkt under kvartalet vilket ledde till en nästan oförändrad arbetsproduktivitet i näringslivet. Detta innebär dock att den betydande nedgång i produktiviteten som präglade första kvartalet brutits, i varje fall för industrin.

Tjänsteföretagen har ökat takten

Efter en dramatisk start på år 2006 med en tillväxt på nästan 3 procent under det första kvartalet, mattades tillväxten av väsentligt. Efter det första svaga kvartalet 2007 ökade återigen tillväxten, då en takt på 1,7 procent uppnåddes. Utvecklingen för varuproduktionen och tjänsteproduktionen blev nästan lika under 2006. Denna utveckling har fortsatt att vara relativt lika under det första halvåret 2007, även om den förstnämnda utvecklades något svagare än tjänsteproduktionen vilket är ovanligt under ett tillväxtår.

Näringslivets förädlingsvärde¹

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser

	kv 2 2006	kv 3 2006	kv 4 2006	kv 1 2007	kv 2 2007
Näringslivet	1,1	0,8	1,4	0,6	1,2
Varuproducenter	1,4	0,2	1,4	0,5	1,2
Tillverkningsindustri	1,5	0,5	1,3	0,4	1,2
Tjänsteproducenter	1,0	0,9	1,2	0,7	1,7
Fastighets- och företagstjänster	1,0	1,0	0,7	1,0	1,1

Källa: Nationalräkenskaperna

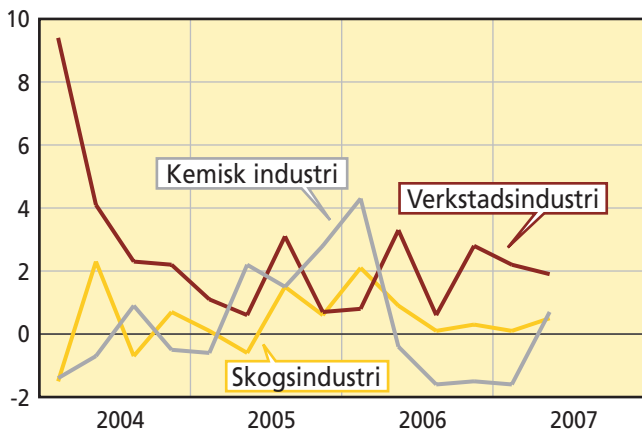
Verkstadsindustrin höll uppe industrins tillväxt

Verkstadsindustrin har som enda tyngre bransch växt i relativt god takt under såväl 2005 som 2006 och första halvåret 2007. Maskinindustrins gynnsamma utveckling har märkbart bidragit till denna utveckling. Däremot har exempelvis skogsindustrin utvecklats svagt och fortsatte att göra så under första halvåret 2007, då produktionen var i stort sett oförändrad. Den kemiska industrin som krympt tre kvartal i rad utvecklades under det andra kvartalet 2007 lite mer positivt. Läkemedelsindustrin har dock en längre tid haft en mycket dålig produktions- och exportutveckling.

¹ Dessa förändringstal måste tolkas med stor försiktighet eftersom varje serie säsongrensas separat, och det inte görs någon avstämning så att aggregatens utveckling blir den samma som summan av de ingående delarna. Dessa skillnader är normalt små, men i vissa konjunkturskeden där förändringen mot den tidigare utvecklingen är stor kan betydande skillnader uppstå.

Förädlingsvärde för tre industribranscher

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser

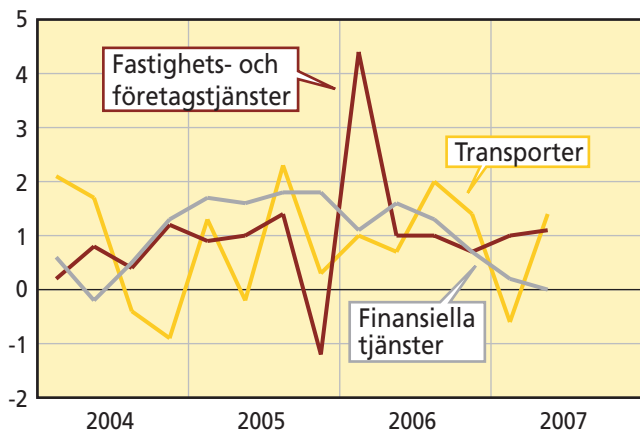
Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2007

Tillväxttakten i transport- och kommunikationsbranschen har varierat kraftigt

Även om tjänsteproduktionen totalt utvecklats relativt stabilt under några år, så har flera av de ingående branscherna haft en ojämn utveckling. Finansbranschen har ofta en starkt fluktuerande tillväxt. De senaste åren utgör dock något av ett undantag. Från en stark tillväxt under 2005 har utvecklingen successivt blivit allt svagare för att helt stagnera under det andra kvartalet 2007.

Förädlingsvärde för tre tjänstebranscher

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2007

Fastighets- och företagstjänsternas tillväxtkurva ger däremot ett intryck av att ha varit allt annat än jämn. Efter att ha minskat det sista kvartalet 2005 med 1 procent växte den med 4 procent det följande kvartalet. Ersätts dessa båda kvartal med deras genomsnitt så framstår utvecklingen däremot som stabil med små variationer kring enprocentnivån. Denna utveckling har fortsatt under de två första kvartalen 2007. Det är emellertid något av en motsägelse att tillväxten trots allt inte har varit högre under de senaste årens investeringskonjunktur då denna bransch producerar många investeringsrelaterade tjänster som bygg- och arkitekttjänster, programmering och teknikutvecklingsstöd. Fastighetstjänsternas långsamma tillväxt drar dock självklart ner tillväxt-

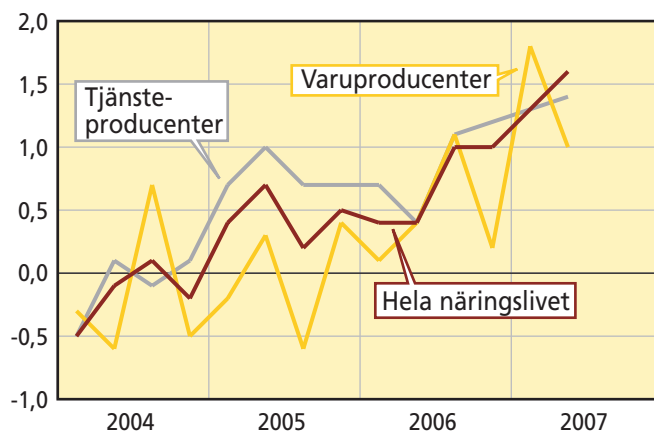
takten för branschen som helhet. Transport- och kommunikationsbranschen har däremot varit en bransch som växt genuint ojämnt under de senaste åren, vilket understryks av utvecklingen under det första och andra kvartalet 2007. Efter att ha krympt med en dryg halvprocent under det första kvartalet så har den växt med en dryg procent under det andra kvartalet.

Antalet arbetade timmar har ökat i allt snabbare takt

Antalet arbetade timmar i tjänstesektorn har vuxit jämnt och relativt starkt under de senaste tio kvartalen, från och med det första kvartalet 2005, med en tillväxttakt som varierat mellan en halv och en procent per kvartal. Denna tillväxttakt har under det andra halvåret 2006 och det första halvåret 2007 ytterligare höjts. De varuproducerande delarna av näringslivet har dock kommit igång först under de allra senaste kvartalen, med en tillväxttakt som varierat kring den som uppnåtts i tjänstesektorn.

Arbetade timmar i näringslivet

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2007

Det är framförallt byggindustrin som har lyft medelvärdet för de varuproducerande delarna till dessa höga tillväxttal, även om tillverkningsindustrin har bidragit väsentligt under ett par kvartal. Industrin har dock växt tydligt under bara två av de senaste sex kvartalen, och bland dessa ingår inte det andra kvartalet 2007 eftersom tillväxttakten då var begränsad till 0,2 procent. Under de fyra närmast föregående åren var utvecklingen dessutom i stort sett entydigt negativ.

Liksom för förädlingsvärdet har den jämna utvecklingen av antalet arbetade timmar i hela tjänstebranschen dolt en betydande variation i de ingående branschernas utveckling. Utvecklingen för de tre stora tjänstebranscherna handeln, transporter och företagstjänster har varierat en hel del.

Transportbranschen har haft den svagaste utvecklingen av dessa och bara en gång nått upp till en tillväxttakt på 1 procent, och minskat under flera av de senaste 10 kvartalen. Branschen fastighets- och företagstjänster har däremot upplevt en kraftig expansion, inte minst under slutet av 2006 och i början av 2007, när tillväxten i antal arbetade timmar legat på mellan 1,5 och 2,5 procent för alla fyra kvartalen.

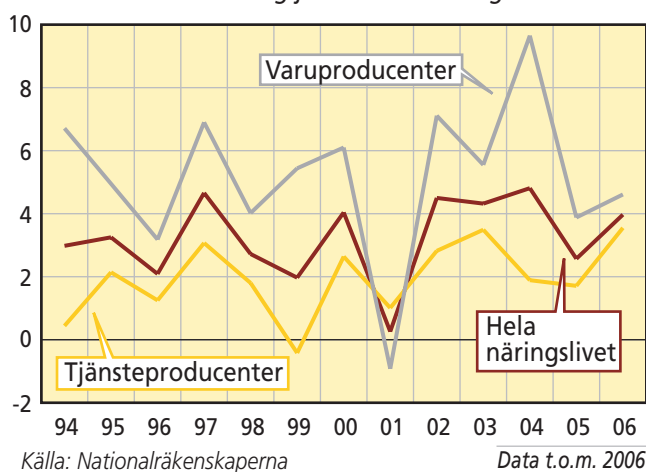
Även handeln har ökat sin sysselsättning väsentligt under det senaste året.

Den goda produktivetsutvecklingen har brutits under det senaste året

Generellt sett måste kvartalsvisa produktivetsdata behandlas med stor försiktighet eftersom de utgör en differens mellan serier som säsongrensats oberoende av varandra. En säsongrensning av de faktiska icke kalenderårskorrigerade produktivitetstalen direkt skulle ge betydligt mer tillförlitliga uppgifter. Tills detta är infört baseras dock analysen på dessa mindre tillförlitliga data.

Arbetsproduktiviteten i näringslivet

Procentuell förändring jämfört med föregående år

Näringslivets produktivetsutveckling under perioden 1993–2006 är imponerande. Den årliga tillväxten för arbetsproduktiviteten har varierat mellan 2 och drygt 4 procent med ett enda undantag. Detta enda undantag utgjordes av år 2001, som var präglad av krisen i IT-branscherna. Det har också funnits ett antal toppår som dragit upp genomsnittet till över 3 procent.

Generellt har de varuproducerande branscherna legat över de tjänsteproducerande delarna när det gäller produktivi-

tetstillväxt. De sistnämnda branscherna har dock markant ökat sin produktivitetstillväxt de senaste åren. Eftersom även de varuproducerande branscherna höjt sin takt något ger det hela näringslivet ett nivålyft för dess tillväxttakt efter krisen 2001.

Denna utveckling har dock brutits under 2006. Såväl inom varu- som tjänsteproduktionen minskade produktivetsnivån totalt sett under de sista två kvartalen 2006 och de två första kvartalen 2007. Under det första kvartalet i år minskade produktiviteten något inom såväl tjänstesektorn som industrin.

Detta fall i produktivetsutvecklingen är dock inte särskilt anmärkningsvärt under ett år som följt efter en period på flera år av snabb produktivitetstillväxt med en sjunkande eller oförändrad sysselsättning. När en betydande nyrekrytering skett tar det också ett tag innan de nya personerna har kommit in i sina nya arbetsuppgifter.

Tillsammans med de kraftigt ökande maskininvesteringarna och en internationellt sett extremt hög FoU-nivå så ger det en bild av att näringslivet har byggt upp betydande produktionsresurser. Det andra kvartalet bröts denna stagnation i varje fall för industrin, då dess produktivitet återigen växte i god takt.

Två tunga delar av tjänstesektorn utgörs av handel respektive transport- och kommunikationsbranscherna. De har bägge haft en hygglig produktivetsutveckling under senare år. Det första kvartalet följde dock transport- och kommunikationsbranscherna det allmänna mönstret och fick se sin produktivitet minska. Det verkar dock ha varit en tillfällig svacka eftersom tillväxten var tillbaka på en god nivå under det andra kvartalet. Handel har däremot upplevt en mer genuin försvagning av sin produktivitetstillväxt under det senaste året.

Kontaktperson: Hans-Olof Hagén, 08-506 944 66

Saltsjöbadskonferensen 2007:

Innovation och produktivitet

Det finns fortfarande möjlighet att anmäla sig

SCB:s konferens om innovation och produktivitet.

Konferensen hålls på Grand Hotel i Saltsjöbaden den 24–25 oktober.

Konferensen avslutas med en paneldebatt.

Konferensspråket är engelska.

Mer information om konferensen, anmälningsformulär med mera finns på www.scb.se/saltsjobaden

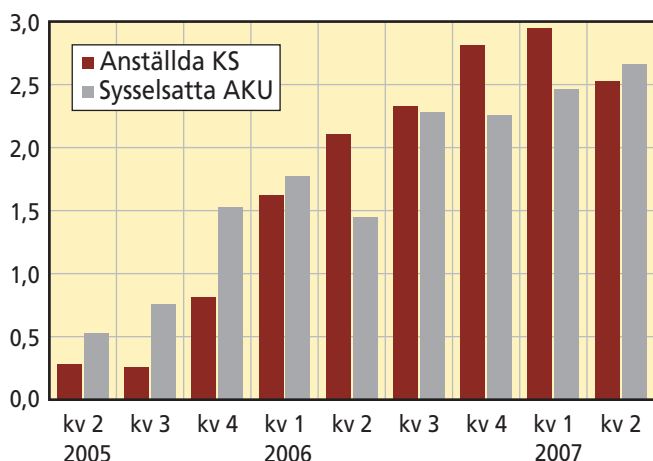

Fortsatt stark sysselsättningsökning

Enligt Arbetskraftundersökningen (AKU) fortsätter den starka sysselsättningsökning som nu pågått i mer än två år. Under andra kvartalet 2007 var ökningen cirka 2,6 procent jämfört med andra kvartalet 2006. Även den kortperiodiska företagsbaserade sysselsättningsstatistiken (KS) visade en stark ökning. Antalet anställda steg med 2,5 procent. Arbetslösheten fortsatte att minska och var under kvartalet 4,8 procent jämfört med 5,6 procent under andra kvartalet 2006.

Sysselsatta och anställda

Förändring från motsvarande kvartal föregående år
Procent

Källa: AKU och företagsbaserad arbetsmarknadsstatistik
Data t.o.m. andra kvartalet 2007

Sysselsättningen fortsatte att öka i den privata sektorn enligt AKU

Antalet sysselsatta ökade med 116 000 under andra kvartalet 2007 jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Ökningen avser enbart den privata sektorn och gällde både män och kvinnor. Även bland ungdomar 16–24 år fortsatte ökningen och var 38 000 personer, eller drygt 8 procent.

Tittar man på olika näringsgrenar så var det inom finansiell verksamhet och företagstjänster, vård och omsorg samt byggverksamhet som antalet sysselsatta ökade. Bland de sysselsatta har antalet heltidsarbetande, det vill säga personer med en överenskommen arbetstid på 35 timmar eller mer per vecka, ökat med 83 000.

Arbetslösheten fortsatte att minska

Den minskning av arbetslösheten som har pågått sedan två år fortsatte. Under andra kvartalet 2007 var arbetslösheten 4,8 procent eller 224 000 personer. Det var en nedgång med 0,8 procentenheter eller 33 000 personer jämfört med andra kvartalet 2006. Ungdomsarbetslösheten minskade och var 13,2 procent, en minskning med 2,7 procentenheter sedan motsvarande period förra året.

Fortsatt positivt på arbetsmarknaden enligt den företagsbaserade statistiken

Den Företagsbaserade sysselsättningsstatistiken visade en uppgång på 2,5 procent i antalet anställda under andra kvartalet i år jämfört motsvarande kvartal 2006. Totalt ökade antalet anställda med 101 400 till 4 104 000 personer. Ökningen var störst i den privata sektorn som ökade med 3,6 procent. De större branscher som ökade mest var byggbranschen och företagstjänster (inkl. fastighetsbolag). I Stockholms län var ökningen 4,2 procent, medan uppgången i Västra Götaland och Skåne var 1,9 respektive 3,6 procent i den privata sektorn.

Stor ökning av arbetskraftsbristen

Enligt Konjunkturstatistik över vakanser fanns det i den privata sektorn nästan 51 000 lediga jobb under andra kvartalet 2007. Det är en årlig förändring på dryga 30 procent. Totalt var det 61 200 lediga jobb i den svenska ekonomin, varav 10 300 fanns inom den offentliga sektorn. I branscherna finansiell verksamhet och företagstjänster återfanns drygt en tredjedel av de lediga jobben, nästan 17 800. För den privata sektorn återfanns nästan 60 procent av de lediga jobben i storstadslänen, medan närmare 30 procent fanns i övriga län, exklusive skogslänen där dryga 10 procent fanns. Den största statistiskt säkerställda ökningen av lediga jobb uppvisar Västsverige, med en årlig förändring på nästan 84 procent.

Kontaktperson: Raitis Sedlenieks, 08-506 948 88

Reviderade nationalräkenskaper

Bättre kvalitet på tidsserierna

Nationalräkenskaperna behöver av naturliga skäl ses över då och då. Primärstatistik revideras, metoder och källor vidareutvecklas och anpassas ytterligare till EU-rekommendationer och krav. Den 29 november 2007 publiceras reviderade nationalräkenskaper för perioden 1993 till kvartal 2 2007. Flertalet beräkningsområden genomgår en översyn med målet att ytterligare öka kvalitet och aktualitet på de svenska nationalräkenskaperna, såväl års- som kvartalsberäkningar av BNP samt sektorberäkningar. Tidsserieperspektivet är mycket viktigt i nationalräkenskaperna och beräkningarna måste visa både rätt nivå och utveckling över tiden. Nya revideringsbehov uppstår därför ganska snabbt mellan olika beräkningsomgångar. Ny information mellan revideringsomgångar hanteras på så sätt att befintliga nivåer kedjas fram med rätt utveckling enligt ny eller reviderad statistik.

En större översyn, eller revidering, av längre tidsserier genomförs ungefär vart femte år och utgår från årsberäkningarna varefter kvartalen anpassas till de nya årsnivåerna. Resultatet av den senaste större översynen av beräkningarna publicerades i november 2002¹. Nu, 5 år senare, är det återigen dags för en översyn. Resultaten kommer att publiceras den 29 november 2007.

Ett antal områden berörs

- Ny företagsstatistik införs
- Ny statistik avseende tjänstehandeln med utlandet införs
- Nya metoder för beräkning av produktionens volymutveckling inom vissa områden av offentlig verksamhet införs
- Den dolda ekonomin
- Dessutom en allmän översyn av flertalet beräkningsområden

Anpassning till undersökningen Företagens ekonomi

Vid årsberäkningarna av näringslivets förädlingsvärde och fasta bruttoinvesteringar utgör undersökningen Företagens ekonomi den viktigaste källan. Från och med undersökningsåret 2003 skedde en komplettering och utveckling av statistiken med både förändrade insamlingsmetoder och förändringar i variabler. I och med denna översyn har nationalräkenskaperna (NR) anpassats till nya nivåer och utveckling för de branschvisa beräkningarna av näringslivets produktion, insatsförbrukning, förädlingsvärde och fasta bruttoinvesteringar.

Översyn av beräkningarna av export och import

Förändrad redovisning av handeln med utlandet

NR övergår i och med denna översyn till att använda fakturavärden för export och import av varor och tjänster. Syftet är främst att få en värdering av varuhandeln som är konsistent med värderingen av produktion och användning. Metodförändringen beskrivs utförligare i en separat fördjupningsartikel på sidan 18.

Utrikeshandel med tjänster

SCB har på Riksbankens uppdrag, från och med första kvartalet 2003, producerat betalningsbalansstatistikens uppgifter om export och import av tjänster. I samband med övertagandet förändrades insamlingsmetoder och urval och därmed uppstod ett tidseriebrott mellan 2002 och 2003. Riksbanken har redan tidigare infört de nya nivåerna avseende export och import av tjänster. Nationalräkenskaperna däremot, har på grund av tidsserieperspektivet fortsatt utgå från de gamla nivåerna och kedjat fram dessa med utvecklingstal enligt den nya statistiken. I och med översynen införs de nya nivåerna i nationalräkenskaperna och en tillbakaskrivning görs i enlighet med överenskomna metoder. Riksbanken och nationalräkenskaperna har alltså visat olika nivåer och utveckling för export och import av tjänster de senaste åren. I och med översynen kommer nivåer och utveckling i huvudsak vara harmoniserade. Men även fortsättningsvis kommer det att finnas skillnader mellan Riksbankens och nationalräkenskapernas uppgifter. Dels finns olikheter i manualer samt vissa andra skillnader, vilka ett fortsatt gemensamt utvecklingsarbete förhoppningsvis kommer att undanröja.

Förändrade metoder för fastprisberäkning av offentlig individuell produktion

Förändrade beräkningsmetoder kommer att införas för offentligt producerade tjänster med individuell inriktning, i enlighet med ett EU-beslut från 2002. Det handlar om utbildning, barnomsorg, äldreomsorg och omsorg om funktionshindrade, hälso- och sjukvård, kulturella aktiviteter samt även administration av olika förmånssystem som utbetalning av pensioner och bidrag.

Syftet med omläggningen är att man vill kunna beräkna och mäta arbetsproduktiviteten inom berörda områden för

¹ Hela tidsserien 1993–2004 sågs dock över hösten 2005 då en förändrad redovisning av banktjänster infördes i NR (EU-förordning). Förändringen avsåg den del av banktjänsterna som mäts indirekt och tidigare kallades ofördelade banktjänster (FISIM). Den förändrade redovisningen påverkade, förutom näringslivet, hushållens konsumtionsutgifter, offentlig konsumtion samt export, import och disponibla inkomster.

offentlig verksamhet. Framöver kommer därför delar av produktionen i fasta priser att beräknas utifrån prestation istället för genom en summering av kostnader för verksamheten.

Den nya metoden för beräkning av offentlig produktion kommer att införas för de allra senaste åren. För hälso- och sjukvård blir startåret 2003 och för övriga verksamheter år 2002. Underliggande primäruppgifter finns inte tillgängliga på en tillräckligt detaljerad nivå för perioder längre tillbaka i tiden.

Inom området har det under de senaste åren pågått ett intensivt internationellt utvecklings- och metodarbete. OECD driver för närvarande ett arbete med att ta fram en handbok med rekommendationer om hur beräkningarna kan göras på bästa möjliga sätt ("best practices"). På flera områden är det statistiska underlaget inte tillfredsställande och det finns många svårlösta problem som kräver fortsatt utveckling.

För en mer utförlig beskrivning av metodförändringen, se artikeln "Volymberäkningar av offentlig produktion" i Sveriges ekonomi 2006, nummer 4.

Den dolda ekonomin

Med dold ekonomi avses både illegal och svart verksamhet.

Svart verksamhet, det vill säga sådan verksamhet som är laglig men som inte rapporteras till skattemyndigheter och till statistiska undersökningar, ingår också i nationalräkenskaperna. Produktionsstatistiken bygger i stor utsträckning på uppgifter från företagets bokföring och dessa transaktioner blir därför inte registrerade på ett korrekt sätt i det vanliga statistiska underlaget. Det rör sig om svart verksamhet i till exempel restaurang-, taxi- och frisörsbranscherna. Modellen för beräkning av svart verksamhet genomgår nu en översyn bland annat baserad på resultaten av Skatteverkets revisioner och påverkar främst beräkningarna av förädlingsvärden, sysselsättning och löner.

Enligt EU-krav ska alla transaktioner, både legala och *illegala*, ingå i nationalräkenskaperna om de sker genom en ömsesidig överenskommelse. Syftet är att öka jämförbarheten mellan länder, eftersom en del av de aktiviteter som är illegala i till exempel Sverige kan vara legala i ett annat land och därmed ingå i det landets BNP. Sverige, liksom många andra länder, har tidigare inte inkluderat illegal verksamhet i nationalräkenskaperna, på grund av svårigheterna att mäta dessa aktiviteter.

Försöksberäkningar av illegala aktiviteter genomfördes våren 2005 och dessa kommer i samband med översynen att inkluderas i nationalräkenskaperna. De illegala aktiviteter som inkluderas i beräkningarna är prostitution, droghandel, spelverksamhet samt smuggling av alkohol och tobak. Beräkningarna påverkar främst hushållens konsumtionsutgifter och har endast en marginell påverkan på BNP.

Översyn inom ytterligare områden

Inom ramen för översynen sker också en genomgång av beräkningarna för övriga områden.

Hushållens konsumtionsutgifter påverkas till exempel av en anpassning till ny livsmedelsstatistik samt en strukturöversyn med hjälp av undersökningen om hushållens utgifter (HUT). Beräkningsmodellen för hushållens konsumtion av fordon har också setts över.

Fasta bruttoinvesteringar är också reviderade. Främst påverkas beräkningarna av reviderade programvaruinvesteringar samt ytterligare anpassning till Företagens ekonomi avseende korttidsinventarier.

Offentliga konsumtionsutgifter påverkas främst av en omklassning av vissa transaktioner som tidigare förts som köp och försäljning mellan olika offentliga sektorer men som nu behandlas som transferering. Det påverkar konsumtionsgifterna för stat, landsting och primärkommuner men inte de totala konsumtionsutgifterna. Ett exempel på en sådan transaktion är då kommunerna anlitar Statens Institutionsstyrelse (SIS) för vård av missbrukare. Transaktionen fördes tidigare som kommunens köp av en tjänst samtidigt som SIS sålde denna tjänst till kommunen. Nu kommer transaktionen istället att föras som en transferering från den kommunala sektorn till staten. Detta medför att den kommunala konsumtionen sjunker med lika mycket som den statliga konsumtionen ökar. Omklassningen är en anpassning till Eurostats tolkning av Europeiska Nationalräkenskapssystemet (ENS 1995), vilka är de riktlinjer som nationalräkenskaperna ska följa.

Sysselsättning och löner påverkas bland annat av en anpassning till nya länkade serier enligt Arbetskraftsundersökningarna (AKU).

Kvartalen påverkas också

En revidering av tidsserien utgår från årsberäkningarna varefter kvartalen anpassas till de nya årsnivåerna, det vill säga en kvartalsfördelning av de nya årsnivåerna genomförs. Restposter mellan BNP från produktions- och användnings- sidan kan då uppstå för de enskilda kvartalen. Kvartalsvisa avstämningar genomförs därför för hela tidsserien vilket kan påverka de kvartalsvisa utvecklingstalen för olika variabler. För att underlätta framtida kvartalsavstämningar genomförs också en översyn av kvartalsfördelningen, det vill säga kvartalsmönstret, för hela tidsserien.

Vidare införs nya metoder för att fastprisberäkna offentliga myndigheters arbetskraftskostnader. I dagsläget använder NR *kalenderkorrigerade* timmar för fastprisberäkning av offentliga myndigheters arbetskraftskostnader såsom löner, kollektiva avgifter och produktionsskatter på kvartal. Från och med novemberpubliceringen kommer dessa variabler istället att fastprisberäknas med hjälp av *faktiska* arbetade timmar.

Metodbytet genomförs eftersom den nuvarande metoden med kalenderkorrigerade timmar ger en inkonsekvent hantering av den kvartalsvisa produktiviteten i offentlig sektor. En utgångspunkt vid beräkningarna av offentlig produktion har varit att förändringen i arbetsproduktiviteten ska vara noll, produktion och arbetade timmar ska alltså utvecklas

i samma takt¹. I och med att kalenderkorrigerade timmar har använts för att beräkna produktionen både i faktiska och kalenderkorrigerade termer har metoden inneburit att antagandet om oförändrad produktivitet endast avsett kalenderkorrigerade uppgifter medan positiv och negativ produktivetsutveckling skapats i faktiska tal. I och med metodbytet gäller antagandet om oförändrad produktivetsutveckling för både faktiska och kalenderkorrigerade uppgifter.

Övergången till fastprisberäkning av arbetskraftskostnaderna med hjälp av faktiska istället för kalenderkorrigerade timmar ska inte förväxlas med metodförändringen som tas upp under avsnittet "Förändrade metoder för fastprisberäkning av offentlig individuell produktion". Tidserien avseende den offentliga produktionen påverkas på flera sätt av dessa förändringar. Åren 1993–2001 kommer arbetsproduktiviteten i den offentliga produktionen att vara definitionsmässigt noll, både på år och kvartal. För åren 2002 och framåt kommer den offentliga produktionen för *individuell konsumtion* att kunna uppvisa arbetsproduktivitet både på år och kvartal, medan arbetsproduktivitet i offentlig produktion för *kollektiv konsumtion* definitionsmässigt kommer att vara noll både på år och kvartal.

¹ Av produktionen utgörs ungefär 90 procent av arbetskraftskostnader och resterande 10 procent av kapitalförslitning. Antagandet om en oförändrad produktivitet avser endast den del som utgörs av arbetskraftskostnader.

Källor och underlag

Beräkningsrutiner för nationalräkenskaperna, Bilaga 3 till slutbetänkande från Utredningen om översyn av den ekonomiska statistiken. SOU 2002:118.

Sveriges ekonomi, nummer 4, 2006.

http://www.scb.se/templates/pressinfo___125707.asp

Kontaktpersoner vid enheten för nationalräkenskaper (MP/NR)

Allmänna frågor kring översynen, kontakta

Solveig Westin, 08-506 946 23

Katarina Andersson, 08-506 940 57

Frågor kring utrikeshandel med varor och tjänster, kontakta

Hans Svensson, 08-506 945 22

Olof Bergström, 08-506 950 98

Frågor kring dold ekonomi och offentliga volymläsningsberäkningar, kontakta

Birgitta Magnusson Wärmark, 08-506 945 51

Frågor kring kvartalsberäkningar, kontakta

Göran Svensson, 08-506 945 48

Ny redovisning av handeln med utlandet

Ändrad värdering av export och import

SCB har beslutat att från och med publiceringen 29 november 2007 använda fakturavärden för uppgifterna om export och import av varor och tjänster i nationalräkenskaperna (NR). Anledningen är att primärstatistiken inte gör det möjligt att uppfylla de nuvarande värderingskraven med export och import värderade vid gränspassage. Statistiken avseende utrikeshandel med varor har traditionellt byggts på uppgifter om värdet av transaktionerna vid gränspassage. Det innebär att svensk export värderats fob (free on board) och att svensk import värderats cif (cost, insurance, freight). Sådana uppgifter har funnits tillgängliga för tulländamål och ingen särskild insamling av statistik över utrikeshandeln med varor har behövts. Efter EU-inträdet har förutsättningarna delvis ändrats.

Vad regelverket säger om värderingen av export och import

Nationalräkenskaperna upprättas enligt internationella rekommendationer som för EU-länderna dessutom är lagstad-

gade. Enligt SNA (System of National Accounts) och ENS (det europeiska nationalräkenskapssystemet) ska nationalräkenskapernas detaljuppgifter om export och import av varor vara värderade fob/cif medan importen på aggregerad nivå liksom exporten ska vara redovisad fob. I övriga delar av NR-systemet gäller att registrering av transaktionerna ska utgå från ägarbyte.

Konsekvenserna för övriga delar av NR

En fob/cif-redovisning innebär att varuvärdena inkluderar eller exkluderar frakt och försäkringstjänster utförda av svenska eller utländska aktörer. Uppgifter om export och import av dessa tjänster måste därför vara anpassade till varornas värderingsprinciper. Men det räcker inte med att varu-, frakt- och försäkringsuppgifterna är konsistent behandlade. I och med att man tillämpar en viss värderingsprincip för exporten och importen av varor – som fob/cif – måste även alla andra data i NR-systemet vara värderade i överensstämmelse med dessa principer, annars uppkommer restposter mot övriga delar av NR-systemet. I praktiken finns

inte några förutsättningar för att värdera produktion och användning så att det blir en överensstämmelse med fob/cif värdering av utrikeshandeln.

Hur vi har gjort hittills

I och med inträdet i EU samlas varuhandeln med utlandet in via två källor. Uppgifter om handeln med länder utanför EU (Extrastat) samlas fortfarande in av Tullverket och värderingen skall vara statistiskt värde (export fob och import cif). Statistiskt värde är en uppgift som företagen oftast måste beräkna då den inte finns i kontrakt eller bokföring även om den kan sammanfalla med till exempel fakturavärdet.

Uppgifterna för handel inom EU (Intrastat) insamlas enligt EU-beslut till fakturavärde sedan 1998. Dessa uppgifter omräknas sedan av SCB i syfte att åstadkomma en fob/cif-värdering. Omräkningen görs baserat på en undersökning från mars 2000. Handeln inom EU utgör nära 60 procent av exporten och ungefär 70 procent av importen. Vid omräkning från fakturavärde till fob/cif används samma omräkningsfaktor för flertalet produktgrupper. De prisindex som finns för att beräkna export och import i fasta priser är dock beräknade från fakturavärden.

Frakttjänster insamlas värderade till fakturavärde och de omräknas till fob/cif enligt en modell som länkats från den modell som riksbanken tidigare använt. Någon undersökning av cif-komponenten (skillnaden mellan importen fob och cif) har inte gjorts.

Förutsättningarna för att klara konsistenta beräkningar utifrån fob/cif värderad export/import finns för närvarande inte. De omräkningar till fob/cif som görs i dag bygger på bristfälliga underlag och är inte konsistenta med värderingen i övriga delar av nationalräkenskapssystemet.

Mer konsistenta beräkningar i NR

För att få räkenskaper med god kvalitet ska all information vara konsistent värderad. Utrikeshandelsstatistiken bygger på en blandning av insamlade data med olika värdering samt gamla modeller av tveksam kvalitet för omräkning mellan fakturavärden, fob och cif för varor och tjänster. En bas för att få konsistenta uppgifter av god kvalitet är att uppgiftslämnarna kan lämna uppgifter baserade på den information de har tillgänglig för egna behov. Fakturavärdet är en uppgift som kan hämtas direkt ur företagets bokföring. Det insamlas för frakter och för huvuddelen av utlandstransaktionerna för varor. Tullverket samlar in statistiskt värde för Extrastat så här behöver göras en omvärdering för att få konsistenta uppgifter i NR.

Fakturaansatsen ger en mer konsistent värdering för hela NR-systemet med begränsade omräkningar.

Hantering i NR från och med årsberäkningarna 2007

För att få så konsistent underlag som möjligt kommer NR att från publiceringen i november 2007 använda fakturavärde för beräkningarna och redovisningen av export och import av varor och tjänster. Extrastat värderas om från statistiskt värde till fakturavärde med hjälp av de omräkningsfaktorer som hittills använts för Intrastat. I och med att Extrastat svarar för en mindre andel än Intrastat och tjänstetransaktionerna där det finns fakturavärden så reduceras inkonsistensen i systemet. Det blir på så sätt enklare beräkningar och mindre residualer som påverkar avstämningen av räkenskaperna.

Fakturavärdesansatsen ger bland annat följande fördelar:

- Utrikeshandelsstatistikens Intrastat-uppgifter och uppgifter om frakter insamlas till fakturavärden. För Extrastat (svarar för cirka 1/3 av varuhandeln) insamlas inte fakturavärden utan här måste en skattning göras tillsvidare.
- Inslaget av modellösningar baserade på skattade statistiska värden minskar vilket utesluter många felkällor i beräkningen av exportnettot.
- Värderingen av export och import blir mer konsistent med värderingen av produktion och användning.
- Uppgifter om fakturavärde finns i företagets bokförings-system och är enkla att samla in med god kvalitet jämfört med statistiskt värde som ofta måste bli en bedömning av uppgiftslämnaren.

En nackdel blir att värderingen av export och import i NR, utrikeshandelsstatistik och betalningsbalans kommer att skilja sig åt.

Teoretiskt ger korrekta redovisningar enligt fob/cif respektive fakturavärde samma saldo för utrikeshandeln med varor och tjänster men bruttouppgifterna avviker för de olika delarna.

Kontaktperson: Hans Svensson, 08-506 945 22

Terms of trade

Vändning i utvecklingen av terms of trade

Från senare delen av 1990-talet har prisutvecklingen på Sveriges export av varor och tjänster varit lägre än prisutvecklingen på de varor och tjänster som importerats. Detta har lett till en fortlöpande försämring av terms of trade. En omsvängning har dock skett de senaste tre kvartalen, då exportpriserna har ökat mer än importpriserna. Främst har detta varit en effekt av en starkare svensk valuta, mätt enligt TCW-index.

Terms of trade anger relationen mellan exportpriser och importpriser

Vid analys av prisutvecklingen av export- och importpriser brukar man tala om terms of trade (ToT). Terms of trade anger relationen mellan exportpriser och importpriser. Har exportpriserna ökat mer än importpriserna uppstår en positiv effekt av ToT och har importpriserna ökat mer än exportpriserna är effekten negativ. I det senare fallet krävs mer export för att finansiera en oförändrad volym import. Förbättrad ToT innebär då att man för en given mängd export kan importera en större mängd varor och tjänster.

Långsiktigt har ToT i den svenska utrikeshandeln tenderat att falla. Under de senaste åren har fallet i ToT huvudsakligen berott på att teleprodukter exporterats till kraftigt fallande priser, men även på stigande oljepriser i importen. Prisfallet på teleprodukter berodde i sin tur på att man inte kunnat höja priserna i samma utsträckning som kvaliteten förbättrats. Kvalitetsförbättringar räknas i fasta priser som en volymökning. Den produktivitetsförbättring som den ökade kvaliteten gett upphov till har därmed inte gett upphov till ökade intäkter i löpande priser, vilket är viktigt att ta hänsyn till när löneutrymme med mera analyseras.

ToT kan ändras utan att några prisförändringar har skett. Det räcker med att mixen av importerade eller exporterade varor ändras för att ToT skall påverkas.

Jämförelse av export- och importpriser

I nedanstående tabell finns implicita prisindex för export och import av varor och tjänster. Indexen är angivna med föregående år lika med 100. I tredje kolumnen visas kvoten av exportpriserna över importpriserna – resultat över 1 visar att exportpriserna ökat mer än importpriserna och ett värde under 1 visar att importpriserna ökat mer. I den fjärde kolumnen visas differensen mellan export- och importpriserna och där visar ett positivt värde högre exportpriser medan ett negativt värde att importpriserna ökat mer.

Terms of trade 1994–2006

	Export	Import	kvot	diff
1994	103,7	103,1	1,01	0,52
1995	106,5	104,8	1,02	1,67
1996	95,3	96,0	0,99	-0,77
1997	100,0	100,2	1,00	-0,22
1998	98,3	98,8	0,99	-0,59
1999	98,5	101,0	0,98	-2,45
2000	102,6	104,7	0,98	-2,07
2001	102,5	104,1	0,98	-1,66
2002	98,3	100,1	0,98	-1,76
2003	98,1	97,8	1,00	0,37
2004	99,6	100,8	0,99	-1,25
2005	103,0	104,7	0,98	-1,75
2006	102,7	103,5	0,99	-0,82

Som framgår har utvecklingen av ToT efter 1998 varit negativ för flertalet år under den redovisade perioden. Fram till och med 1998 skedde totalt sett ingen större förändring.

Olika metoder för att beräkna terms of trade

I NR kan man i fasta priser fånga upp den effekt på inkomsterna som en förändrad ToT ger upphov till genom att förändra fastprisberäkningarna för utrikeshandeln. Olika beräkningsmetoder kan tillämpas. Det vanligaste sättet är att använda samma index för export och import. Det innebär att man "rensar bort" den effekt som den olikartade utvecklingen av export- och importpriser ger upphov till. Man använder då antingen export- eller importindex eller genomsnittet av de båda. EU:s statistikbyrå Eurostat rekommenderar alla de tre metoderna, vilka kan beskrivas i följande formel:

$$T = (X-M)/P - [X(t-1) - M(t-1)]$$

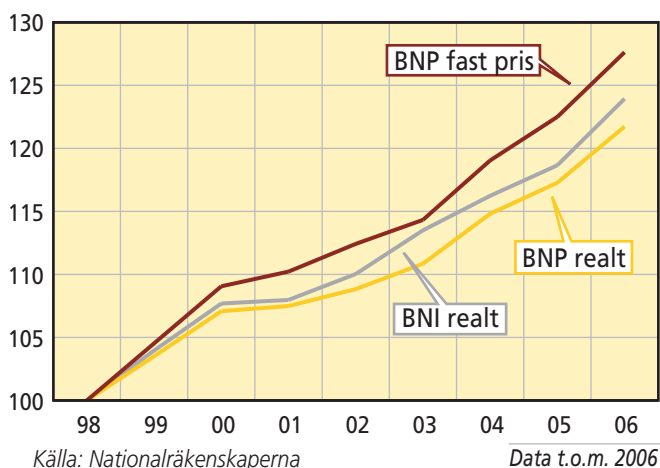
Terms of trade T är lika med exportöverskottet genom ett prisindex P minus exportöverskottet i föregående års priser, där P står för export- eller importprisindex eller ett genomsnitt av de båda. $X(t-1)$ står för export deflaterad med exportprisindex, $M(t-1)$ står för importen deflaterad med importprisindex, båda i föregående års priser. Sverige har valt att använda genomsnittetsindex som naturligt nog ger ToT som ligger emellan de båda andra metodernas resultat. Tidigare har Sverige använt metoden med importprisindex även för fastprisberäkning av exporten. Argumentet för att använda importprisindexmetoden i stället för exportprisindexmetoden var då att det bättre avspeglade den volym export som behövdes för att finansiera importen.

BNP kan beräknas med hänsyn till ToT-effekten och kallas då på svenska *real BNP*. Den engelska termen är *real gross domestic income*. Ordet *real* används i stället för *fasta priser* därför att kalkylen innehåller fastprisberäkningar av inkomstposter som inte innehåller någon direkt volymkomponent.

Bruttonationalinkomsten (BNI) omfattar utöver BNP också nettot av primära inkomster till och från utlandet. Vid beräkning av BNI i reala priser (real BNI) omräknas de primära inkomsterna med index för inhemsk slutlig användning och dessutom tas hänsyn till real BNP för att fånga effekten av förändrad ToT.

I nedanstående diagram visas BNP i fasta priser, real BNP och real BNI för perioden 1998–2006. Reala BNP blir lägre än fastprisberäknad BNP beroende på fallande terms of trade. För reala BNI blir utvecklingen något mer positiv än för reala BNP beroende på förbättrat kapitalinkomstnetto under perioden.

BNP i fasta priser, real BNP och real BNI
Index 1998=100

Under perioden 1998–2006 har Sverige alltså "förlorat" omkring 5 procent av BNP-ökningen genom försämrad ToT.

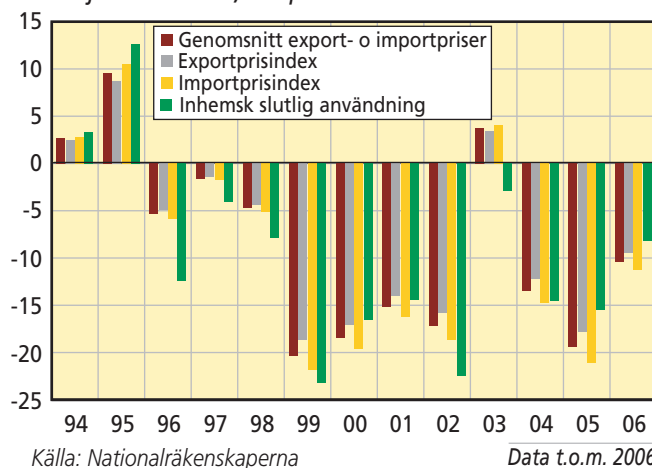
Ny metod från och med 2008

I samband med att rapporteringen till Eurostat har genomgått en översyn kommer också beräkningen av ToT att förändras. De ovan beskrivna metoderna kommer nästa år att ersättas med en ny variant där real BNP beräknas genom att BNP i löpande priser deflateras med index för slutlig inhemsk användning. Skillnaden mellan BNP i fasta priser och real BNP utgör ToT-effekten. ToT-effekten kallas i Eurostats tabeller för *trading gain or loss*. Index för slutlig inhemsk användning omfattar alla försörjningsbalansens poster exklusive utrikeshandeln och mäter därmed prisutvecklingen inom landet. Om den samlade produktionen, det vill säga BNP, deflateras med detta index får man ett mått på hur BNP utvecklats i landets prisnivå. Skillnaden mellan detta mått (real BNP) och BNP i fasta priser är de handelsvinster eller förluster som uppstått i utrikeshandeln med varor och tjänster, det vill säga terms of ToT-effekten. Denna metod har ansetts bättre spegla denna effekt och innebär också att alla EU-länder kommer att beräkna effekten på samma sätt.

De olika metoderna ger ett likartat resultat

De olika metoderna för beräkning av ToT-effekterna ger ofta ett likartat resultat. I diagrammet illustreras utvecklingen under de senaste åren med användande av de uppgifter som finns i dag i nationalräkenskaperna.

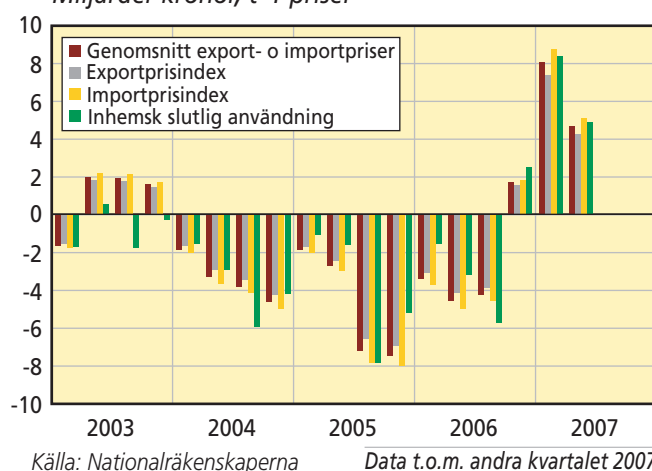
Terms of trade-effekt, år
Miljarder kronor, t-1 priser

Efter den generalrevidering som för närvarande pågår av nationalräkenskaperna kommer serierna att påverkas, men den nuvarande bilden torde i stort sett kvarstå.

Helt naturligt ger den av Sverige för närvarande tillämpade genomsnittsmetoden värden som ligger emellan de resultat som erhålls om man använder exportprisindex för importen respektive importprisindex för exporten. Att använda importprisindex även för exporten ger större utslag i ToT-effekt, både negativa och positiva, än att använda exportprisindex även för import. Den nya metoden som skall tillämpas från och med nästa år varierar mer. En del år är effekten starkare än de tre övriga metoderna, för andra år ger den mindre effekter. För år 2003, där de tre gamla metoderna ger en positiv ToT-effekt, blir effekten negativ med den nya metoden på grund av att index för slutlig inhemsk användning har haft en utveckling som skiljer sig relativt kraftigt från export- och importprisindex.

Terms of trade-effekt, kvartal
Miljarder kronor, t-1 priser

Positiv terms of trade 2007

Fjärde kvartalet 2006 slår ToT om och blir positiv. Denna utveckling förstärks de två första kvartalen 2007. Omslaget förklaras främst av en stark svensk valuta, vilket gjort importen billigare.

Kontaktperson: Per Ericson, 08-506 945 37

Betalningsbalansen

Betalningsbalansen – nu på SCB

Från och med 1 september 2007 utför Statistiska centralbyrån (SCB) produktionen av betalningsbalansen på uppdrag av Riksbanken.

Betalningsbalansen är en sammanställning av en ekonomis (ett lands) reala och finansiella transaktioner med omvärlden. Dessa presenteras med en fördelning på:

- Bytesbalans, som omfattar löpande transaktioner i varor och tjänster, avkastning på finansiella tillgångar och skulder samt löpande transfereringar.
- Kapitalbalans, som omfattar bland annat bidrag som lämnas för att mottagaren ska göra en real investering. Också överlåtelse av rättigheter ingår. Fram till och med år 2002 kallades denna delbalans "Kapitaltransfereringar m.m." för att undvika att den blandades samman med Finansiell balans.
- Finansiell balans, som täcker förändringar av finansiella tillgångar och skulder gentemot utlandet. I den finansiella balansen ingår valutareserven. Före 1997 kallades denna delbalans "Kapitalbalans".

Parallellt med betalningsbalansen sammanställs också en utlandsställning (International Investment Position) som är stockuppgifter över samtliga inhemska sektorer tillgångar och skulder gentemot utlandet.

Den 16 januari beslutade Riksbankens direktion att produktionen av betalningsbalansstatistiken skulle utkontrakteras till SCB. Formerna för övertagandet har sedan under våren diskuterats mellan

SCB och Riksbanken med målet att SCB övertar produktionen från och med 1 september. Sedan 2003 utför SCB redan vissa delar av produktionen såsom till exempel tjänstehandeln.

Det nya uppdraget innebär att SCB kommer att producera den finansiella balansen samt sammanställa hela betalningsbalansen. Riksbanken har kvar sitt statistikansvar och ansvarar följaktligen för de internationella åtaganden som Sverige har internationellt mot exempelvis Europeiska centralbanken (ECB), Bank for International Settlements (BIS) och EU:s statistikbyrå Eurostat. SCB deltar i det internationella arbetet och utför rapporteringen. Genom deltagandet kan SCB vara med och påverka de internationella rekommendationerna. Det är också en viktig förutsättning för att kunna implementera de förändringar som beslutas.

SCB:s produktion innehåller hela produktionsprocessen, det vill säga allt från insamling från företagen av underlag samt avstämning och analys, till publiceringen av det färdiga resultatet. Delar av den finansiella balansen, portföljinvesteringar, publiceras månadsvis medan hela betalningsbalansen och utlandsställningen sammanställs och publiceras kvartalsvis.

Med den ekonomiska/finansiella statistiken samlad under ett tak blir det lättare med samordning och samarbete mellan statistikområden som till exempel betalningsbalansen, finansmarknadsstatistiken och national- och finansräkenskaperna. Detta bör på sikt leda till såväl effektivitetsvinster som kvalitetsmässig förbättring av statistiken.

Kontaktperson: Christina Ekblom, 08-506 944 89

Summary

Domestic demand of increased importance

The Swedish economy continued to grow at a powerful pace during the second quarter of 2007, partly as a result of distinct development of gross investments. At the same time possibilities for increased household consumption have improved, as both employment has risen and disposable income is larger due to higher wages and lower taxes. Government consumption also continued to rise. Net exports held back GDP growth this quarter, but not to the same extent as in the previous quarter.

The Swedish economy continued to develop well during the second quarter. GDP increased by 3.5 percent, which was more than the long-term average, but slower than during 2006. Gross investments grew again by close to 10 percent. Machinery investments in the private sector were the main factor behind the increase, but investments in the building sector continued upwards. Net exports held back GDP growth during the second quarter by 0.4 percentage points. Disposable income which rose by 4.8 percent has created a potential for increased household demand. Nevertheless, household consumption rose rather moderately by 2.7 percent which resulted in a household saving ratio of 14.7 percent. Demand increased on a broad base, but is still dominated by the previous pattern of strong growth for home electronics and household items.

Domestic demand has increased, partly as a consequence of strong employment, which rose by 4 percent during the second quarter. The growth in demand was mainly among private services such as hotels, restaurants and business services, but other sectors are also expanding.

Industrial production rose by 1.2 percent during the second quarter compared to the previous quarter. The largest increase was seen for services, where most industries expanded quite rapidly. Among manufacturing industries, the engineering industry continued to develop strongly. On the other hand, the chemical industry continued to be weak. The positive productivity trend was broken during the last year, as employment has increased strongly while production did not escalate at the same pace. It takes time for newly employed and inexperienced labour to obtain the skills for the same level of productivity as the older more experienced employees. The employment increase is especially large within the service sectors which normally have lower productivity growth, contributing to the low level of productivity.

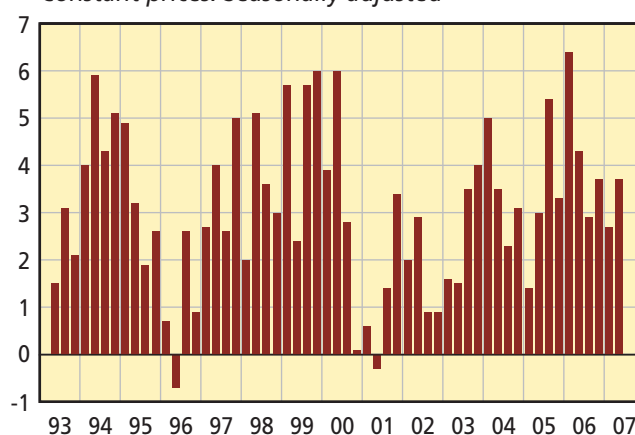
Government consumption continued to grow, mainly with an increase in local government consumption which grew by roughly 3 percent. Consumption of county councils also increased while central government consumption decreased due to further cutbacks in the military sector.

The present economic situation could be compared to the situation in the mid-1990s when a weaker demand from the

U.S. also led to slower development in Sweden. Today the American economic cycle does not have the same impact on the world economy, but the slower increase in Swedish exports can partly be seen as a consequence of a sluggish American market.

Gross domestic product

*Percent change from previous quarter, annual rate.
Constant prices. Seasonally adjusted*

Source: National Accounts Data up to and including the Second Quarter 2007

Domestic demand has to a large extent replaced exports as the main driving force in the economy and GDP growth was powered by both gross investments and consumption. This implies that imports also increase because the import content in household consumption, especially gross investments, is high. Adjusted for import contents, exports also continued to significantly contribute to growth. Gross investments increased, both regarding machinery and construction. Household consumption also showed good conditions for growth as disposable income rose.

There is a bit of uncertainty regarding the development in inventories, since business inventories and industrial inventories developed in different directions. During the second quarter findings in the National Accounts revealed large discrepancies between production side calculations and expenditure side calculations. Expenditure calculations showed a weaker development than production calculations, which is not the usual manner. However, this pattern has been the case during the last year.

Different methods for calculation of terms of trade and its development during the last fifteen years are presented in a thematic article.

A significant revision of National Accounts has been done and will be released this autumn. The revision is presented in a thematic article. A number of methodological changes and revisions are being done to improve the quality of economic statistics for the users.

Ansvarig utgivare:

Gunnel Bengtsson

Frågor om innehållet i denna publikation kan ställas till:

Leif Munters, redaktör	08-506 945 09
Monica Nelson Edberg	08-506 945 66
Caroline Ahlstrand	08-506 943 33
Hans-Olof Hagén	08-506 944 66
Vera Norrman	08-506 943 04
Bo Sandén	08-506 946 94
Tomas Thorén	08-506 941 46

Medskribenter:

Katarina Andersson, nationalräkenskaper
Christina Ekblom, finansmarknad
Per Ericson, nationalräkenskaper
Raitis Sedlenieks, arbetsmarknad
Hans Svensson, nationalräkenskaper

Grafisk form och webbpublicering:

Monica Andersson	08-506 943 62
Arne Orrgård	08-506 950 73

Förfrågningar kan även göras via e-post med adress: förnamn.efternamn@scb.se.

Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv

ISSN 1653–3828

URN:NBN:SE:SCB-2007-A28ST0703_pdf(pdf)